

יודישע

פֿאַלקס-צייטונג

23 September 1903.

פערלאַג "פֿאַלקס-צייטונג" וואַרשא.

ג' תשרי תרס"ד.

אינהאַלט: דער שופּר; א. ו. — אַדעאַל און לעבען; ש. צ. — זעצער. — בריף פון ענגלאַנד; י. מ. — זלקינד. — פאליטישע נייעס. — נייעס פון דער וואך; I. וועלט נייעס; II. יודישע נייעס; III. ציוניסטישע נייעס. — גראַף ג. ל. — טאַלסטאָי. — מאַרעספּאַרענציעס; קראַקאַ; ל. — אויף קבר אַבות (מאַנאַלאַג); שלום אש. — דער נאַמעסטיק איבער אינאַנדא. — אלטנאָלאַנד; משה קליינמאַן. — צום נאַמעלבוך "הילף"; לעוו טאַלסטאָי. — אלערליי.

יודישע פּרויענוועלט: אלגעמיינע נייעס; יודישע נייעס; — פּרויענ-מלוכה; מלכה גאלדמאַן. — מודעות.

פעליעטאַן: ביים קנייטלעך לענען; יהודה שטיינבערג.

צו אונזערע געהערטע אבאנענטען.

מיט היינטיגען נומער "יודישע פאלקס-צייטונג" ווערד צעשיקט דער צווייטער באַנד פון "שלום-עליכמ'ס אלע ווערק".

אינהאַלט.

מעשיות פאר יודישע קינדער:

- VI. ראבמשיק,
- VII. סתושלח,
- VIII. דער זיינער,
- IX. סענדער בלאנק (ערצעחלונג).

- I. חנוכה געלד,
- II. אחשוורוש,
- III. פאןשטערטער פסח,
- IV. ליג בעומר,
- V. די פאהן,

די אבאנענטען, וואס האבען אויסגעשריבען אונזער צייטונג צוזאמען מיט דער פרעמיע דורך אונזערע אבאנענטען אין זייערע שטעט, ברויכען בעקומען דעם צווייטען באַנד פון אונזערע אבאנענטען. דער דריטער באַנד וועט אין נייכסטען צעשיקט ווערען.

אויך דערמאנען מיר די געהערטע אבאנענטען, אז מיט דעם דאזיגען נומער

ענדיגט זיך דער אבאנאמענט פון די וואס האבען אויסגעשריבען די פאלקס-צייטונג נאר אויף דריי פיערטעל יאהר און בעסען אין דער צייט אריינשיקען דעם אבאנאמענטס-פרייז אויף דעם לעצטען פיערטעל יאהר 1 רובל.

אויך דערמאנען מיר די געהערליכע אבאנענטען, וואס האבען אויסגעשריבען די צייטונג צוזאמען מיט דער פרעמיע, 4 בענדער פון אלע שלום עליכמ'ס ווערק אויף נאמען, דארפן איצטער צושיקען

די לעצטע ראטע 1 רובל.

די גיט געהערליכע אבאנענטען בעצאהלען פאר דער פרעמיע 4 בענדער פון שלום עליכמ'ס ווערק 2 רובל, אדער 50 קאפ' פאר יעדען באַנד מיט פארטא.

מיר בעסען די געהערליכע און גיט געהערליכע אבאנענטען אריינצושיקען דעם ווייטערדיגען אבאנעמענטס-פרייז גיט שפעטער פון 1 טען אקטאבער, פריי מיר זאלען זיי קענען פונקטליך שיקען די ווייטערדיגע נומערען.

די אדמיניסטראציע.

אנמערקונג: 1) מיר בעסען די אבאנענטען, אז ביים אריינשיקען דאס געלד זאלען זיי מודיע זיין יעדער וויין נומר פון באנדעראל. 2) די "פרעמיע" איז דער צייטונג פערקויפט זיך גיט.

אתרוגים לולבים והדסים
ליעפרט גוט אונד
ביללוג די אין דער גאנצער וועלט בע-
קאנטע פירמא
Hermann Rath, Triest
Oesterreich.
ביטטע אויספיהרליכע פרייזליסטע צו
פערלאנגען. (243)
6—5

י. יעקמאן, ווארשא.
פאבליק פון וילבער 84 פראגע
(128) עט פלאטע-וואארען. 50 35

НУЖНЫ АГЕНТЫ
для сбыта издѣлій штемп.
фабрикации и патент. пред-
метовъ со значительн.
прибылью. Первоклассн.
производство. Не смѣши-
вать съ другими мелкими
заведеніями. Рефлектанты бла-
говол. указать родъ занятій
и адр. Каталоги и условия беспла-
тно. Конт. паров. типогр. и фабр.
штемп. И. ЗИМАНЪ, г. Бѣлостокъ

פרויקט-אנשטאלט פון קינדעטורין
פון ד"ר וואוועלבערג, לעשנא 79,
ווארשא געהט אן ארעמע קינדע-
טוריןס אומזאנסט. פיר פערמעגלי-
כע בעזונדערע צימער פאר צאהלונג.
אומזאנסטער אטבולאטאריס פיר
פרייען-קראנקהייטען פון 10 ביז 12
281 פריה. (20—18)

אינטערעסאנט. שעה און וויכטיג

איז דער בעריהמטער אדעסער

יודיש-רוסישער טעגליכער

אָבֿרֿיי־ס־קאַלענדאַר

(ОТРЫВНОЙ КАЛЕНДАРЬ)

אויף דעם יאָהר 1904 (תרס"ד-תרס"ה)

(צווייטער יאהרנאנט)

דער אינטערעסאנטער אָבֿרֿיי־ס־קאַלענדאַר איז געהר שעה און רייך געדרוקט
פון ביידע וויטען אויף פיין פאפיער אין א וואונדער שטענעם אָרדנונג מיט א פיין
אילוסטראציעס וועגל. אין זעכס שטענע פארבען.

אינהאלט פון קאלענדאר:

- 1) יודיש-רוסיש-אויסלעגישער דאטום, (אין יודיש, רוסיש, דייטש, פראנצויזיש, און פוילישע שפראכע).
- 2) זונן-אויפגאנג-וועג-אונטערגאנג.
- 3) צייט פון לייכט בענשען.
- 4) ראש חודש בענשען, מולדות.
- 5) וויכטיגע היסטארישע בעשעייביגען.
- 6) יאָרצייטען פון יודישע גרויסע מענער.
- 7) אפארומען (ערהאפענע געדאנקען) שטראף-רייד.
- 8) טיראזשען פון די באנק-בילעטען.
- 9) פלאשע אויף בעמערקונגען. (для замѣтокъ)
- 10) וואונדער-שטענע אנעקדאטען.
- 11) וויכטיגעס פיר יודען, היסטארישע ערקלער-רונגען וועגען ימים טובים און תעניתים.
- 12) וויסענשאפטליכע, אינטערעסאנטע און וויכטיגע ארטיקלען.

דאס ווערטע פובליקום וועט נאך איבערראשט זיין פון דיעזען וואונדער-שטענעם
אינטערעסאנטען וויכטיגען אָבֿרֿיי־ס־קאַלענדאַר.

פרייז 30 קאפ, מיט פארטא 40 קאפ.

4 קאלענדארען אויף איינמאל איז פארטא-פריי. — וועניגער פון 10 קאלענדארען ווערען
מיט מיין נאכנאמע גיט געשיקט. — לסוחרים ראבאט הגון.

Книжный магазинъ Братьевъ Блетническихъ въ Одессѣ, Еврейская № 35.
Buchhandlung Gebrüder Bletnizky in Odessa (Russia).

בשורה נעימה!

צאת לאור ספר תולדות ישראל מציר!

ללמד את ילדי בני ישראל את ההיסטוריה הבבליה עם קצור דברי ימי עמנו
עד חתימת הממלכה, בשפת עבר על ספרות הקדש עם תרגום רוס, מאת
הפולש הנודע המדקדק והמבאר הר' יצחק ווארשאווסקי, שרק ההיסטוריה
העברית הזאת לבדה מאשרת משעם הממשלה בתור ספר למוד
ההיסטוריה הבבליה (УЧЕБНИКЪ по Библейской Исторіи) יצא לאור
בתבנית מפוארת על נייר יפה ודפוס יפה נחמד למראה. עם ציורים רבים
מהדרים ועם הוספות ותקונים והערות קרנליות ובאירויות בשפת רוסיה
מאת המחבר, למען אשר ימצאו בו תועלת רבה מבין עם תלמיד. ואף כי
ההוצאה הזאת עלתה בדמים מרבים מאד, עבד קצבנו את מחיר הספר רק
60 קאפ, עם פארטא 75 קאפ, ועי' נאכנאמע 85 קאפ, לסוחר ספרים
ולבתי ספר ראבאט הגון.

Книжный магазинъ Братьевъ Блетническихъ въ Одессѣ.

זיכערע הילף!

מ. פרייליך אין לעמבערג (גראדעצקא 35) אין גאליציען
איזט איין ברוכאדצט, ווי עס דערען וועניגע אויף גאטעס ערדבארען גיכט.
ער איזט איין הילדע שווערער אונד שווערסטער פאללע, ערשפארט דען אר-
מען קאנקען בלוטיגע איינגרדיע אונד שווערע שמערצהאפטע אפערעאצאנען,
די ניכט זעלטען דען אונערביטליכען טאד הערביפיהרען. די קורען פרייליכס
זינד וואהרע וואונדערקורען אינד ווען וויר דאס זאגען, נא וויל דאס פיעל
זאגען, דא אונזערע לעזער וויססען, דאס וויר ערנסטע פארשער זינד אונד
דעזעס ווארט דאהער ניכט מיסברויכען. וויר האבען פאללע געזעהען, די אונד
שטוינען מאכטען, פאללע שווייגסטער ארט, די 2 טאגע נאך דער רעפאנירונג
דורך איינע געניאלע באנדאזשען-מעטהאדע אין אָרדנונג געבראכט ווארדען.
אונטער זאלבען אומשטענדען איזט די ערעניונג פרייליכס ניכט בלאס צום
עהרען, זאגערן זאגאר צום קארעספאנדירערען-מיטגלידערע אונזערעס דייטש-
איטאליענישען היגעניע-אינסטיטוטס אונד איינערדעס די פערלייהונג אונזערעס
עהרענדיפלאכט פיר וויסענשאפטליכע פערדיענסטע גערעכטפערטיגט. וויר ווער-
דען פערנער אין דער פראכט-אויסגאבע אונזערעס ווערקעס, "הערפארראגענדע
ארצטע דער גענעווארט" איין בעזאנדערעס קאפיטעל איבער דיעזען הערפאר-
ראגענדען מאן מיט אילוסטראצאנען אייניגער ווינער בעדייטענדען קורען
(מיטטהיילונגען אויס דעם דייטש-איטאליענישען היגעניע
אינסטיטוט אקטאבער 1902).

(246) 5—6

יודישע

פֿאלקס־צײַטונג

א וואָכענ־בלאט פאר אלע יודישע אינטערעסען.

ד אָרעס פאר רוסלאַנד:

Издательство „Tyśia“ Warszawa
для „Фолксбилдунгъ“
Минерлих: Науволиски 7, Уоагнунг 9.

ד אָרעס פאר עסטרייך־אונגארן:

אין אָרעס לענדער:
Administration
„Jüdische Volks-Zeitung“
Krakau, Sebestyangasse 32.

אָפּאָממענעס־פּרייז:

עסטרייך־אונגארן: יעדערליך 10 קראַנען;
האלב־יעדערליך . . . 5
פּיעטעל־יעדערליך . . . 2.50
רוסישלאַנד: יעדערליך . . . 9 מאַרק;
אמעריקא: ענגלאַנד ועהר 8 שילינג 8 פענס;
אנגערע לענדער: יעדערליך 11 פראַנק;
צונאמען מיט דער פּרעמיע. אלע ווערען פון
ש'יום גליקס: יעדערליך 12.50 קראַנען;
11.25 מאַרק; 11 שילינג; 14 פראַנק;
האלב־יעדערליך 7.50 קראַנען; 6.75 מאַרק;
6.60 שילינג; 8.40 פראַנק; פּיעטעל־יעדער־
ליך 3.75 קראַנען; 3.40 מאַרק; 3.30
שילינג; 7.29 פראַנק.

אַנדערע דאָרעסען קאָסט 20 קאָפּ.
40 העלער.

אָפּאָממענעס־פּרייז פאר רוסלאַנד:

יעדערליך 4 רובל, האלב־יעדערליך 2 רובל;
פּיעטעל־יעדערליך 1 רובל.
צונאמען מיט דער פּרעמיע. אלע ווערען פון
ש'יום גליקס: יעדערליך 5 רובל; האלב־
יעדערליך 3 רובל, פּיעטעל־יעדערליך 1.50
רובל, יעדערליכע אָפּאָממענעס קענען די 5 ר
אויסצאהלען אין ראַטען: ביים אויסשטייבען
2 רובל, דעם 1־טען אפריל 1 רובל, 1־טען
יולי 1 רובל און דעם 1־טען אָקטאָבער די
לעצטע ראַטע 1 רובל.
איינצעלנע נומערן 8 קאָפּ, 20 העלער.

פּרייז פאר מודעות (אנצייגן):
פאר יעדער קליינע שורה פענס 15 קאָפּ.
80 העלער, 40 פענס.
אויף דער ערשטער זייטע פאר דעם טעקסט
80 קאָפּ, 60 העלער, 80 פענס.

24 September 1903.

Nr. 39.

ג' תשרי תרס"ד.

דער שופר.

וועגערט שופר תרועה בחדש השביעי
בעשור לחדש ביום הכפורים —
יובל היא. (ויקרא כ"ה ט"א)

איינע פון די בעסטע און שענסטע מנהגים פון אמאליגער
צייט, וועלכע זענען אבער שפעטער אין גלות פארהאקט געווארען
און האבען בעסטענס א גאנץ אנדערע מנהג שחורחדיגע גלות־צורה —
איז דאס שופר פלאנען.

אין אונזערע אלטע היסטארישע צייטען, דענסטמאל, ווען מיר
האבען געפיהרט א לעבען ווי אלע נאציאנען, ווען מיר האבען גע־
לעבט אין רעגלמעסיגע תנאים, פלעגט דער שופר אויז דיענען אלס
אויסרוף צו די העכסטע מעגליכע אידעאלען. דער שופר פלעגט
אויז דערמאנען, אז דאס לעבען בעשטעהט נישט גאר פון די קליינע,
וואכעדיגע מאטעריאלע אינטערעסען, אז דעם מענשענס אויסגאבע
אויף דער ערד איז נישט גאר צו פיהרען א מלחמה פאר דער חיותה,
גאר אויף עפס אויף וואס העכערס, שענערס. דער שופר פלעגט אויז
הייסען אראפנווארפען פון זיך די וואכעדיגע קליידער פון פארשידענע
מלאכות און עסקים און מאכען א יובל — א גאנץ יאהר יום־טוב,
בבדי דער מענטש זאל זיך אָפּגעבען חשבון פון זיינע מעשים און
קענען געניסען פון דער וועלט. זיך בעפרייענדיג פון די טעגליכע
קליינע גארנישע אינטערעסען, פלעגט דער מענטש ווערען איידלער,
העכער — די קרוין פון דער נאטור.

„דער מענטש שטעהט העכער פון זאמקייט“ — אט
איז דער נגון, וועלכער דער שופר האט געלאזט הערען.

דער שופר פון יובל האט דערמאנט, אז עס איז געקומען די
צייט, ווען אלע מענטשען מוזען זיך אָפּזאָגען פון זייערע נביות, פון
זייער גייערנארבעטעם בייכטום, פון זייער ממשלה אויפ'ן צווייטען
מענטשען, וועלכער איז גלייך צו זיי, און וועלכע האבען דאס העכט
צו געניסען פון דער נאטור מיט זיי צוגלייך.

דער שטאלצער דורכדרינגענער סול פונ'ם שופר פלעגט
צעברעכען די אלע שענדליכע קייטען פון שקלאפעריי, פון שפלות
און פון הכנעה, דער שופר פלעגט דערמאנען דעם שטאלצען צענוין
פון דער תורה:

„עבדי הם ולא עבדים לעבדים“.

איינ'ם קול פון שופר האט געקלונגען א שטארקע פארזאמלונג
צו די געשווארענע שקלאפען, צו די וואס פארקויפט זייער פרייהייט,
זייער איגאבעהנגיקייט צו גידעריגע פאזות'ן און קליינע גראפע איג־
טערעסען — צו די גראפעס, מיט גוואלד זענען אט די דאזיגע גראפעס
ארויסגעטריבען געווארען פון דער מיוסער פארשקלאפונג, נישט
קענענדיג אויף דעם, צי האבען זיי פון וואנען צו ציהען זייער חיותה
אָדער נישט.

פריי דארף זיין יעדע בעשעפעניש, וואס פארדינעט צו טראגן
גען דעם נאמען „מענטש“, וועלכע סבות עס זאלען נישט זיין טארען
נישט צווינגען דעם מענטשען צו פארקויפט זיין פרייהייט.

דאס ערלויבט נישט דער גאציאנאלער, נישט דער
מענטשליכער אידעאל...

אין אמת'ע פרייהייט קאן זיך אבער לאנג נישט האלטען אהן
אין עקאנאמישער גלייכהייט, נישט אלע האבען בכח צו זיין פריי
דענסטמאל, ווען עס איז נישטא פון וואנעט צו לעבען, ווען דער מענטש
מוז פארקויפט זיין ארבייטס־קראפט בבדי דאס לעבען צו דערהאל־
טען, און אין עקאנאמישע אָפּהענגיקייט פיהרט געוועהנליך צו א
גייסטליכער פארשקלאפונג. — דאס האבען אויגעזען אמאליכע גביאים
פארואיסגענועהן און דעריבער האבען זיי פארזארגט, אז אלע זאלען
זיין עקאנאמיש גלייך, אז עס זאל נישט זיין ביי איינעם גאר און
ביים צווייטען גאר נישט. זיי האבען ארויסגעגעבען א געזעץ, דאס די
ערד — די היסטאָרעלע פון דער חיותה — זאל זיין צעטיילט צווישען
אלעמען גלייך, און אויב איינער איז געווען דורך געוויסע סבות

פארביטען געווארען אויף קינות. די הללויה'ס אויף תפלות און תחנונים וועגן פרנסה, און די פרייהליכע שטאלצע טענער פונ'ם שופר — אויף הארצרייטענדע קרעכצען. און די מלאכים, וועלכע ווערען בע-שאפען פון היינטיגען שופר טראגען אויף אויף זיך דעם חותם פונ'ם גלות — זייער נאמען איז געווען און פרנסה.

און טרויריג איז דער גגון פון גלות-שופר, אויסער טרערען און געוויינן איז ער נישט אויסשטאנד ארויסצורופען...

א. ז.

אינדעאל און לעבען.

גרויסע בריות זענען מיר יודען, נאר נישט אויף העלפען זיך מיט עפנים, נישט אויף זוכען מיטלען, ווי אזוי ארויס צו פטרען קאמט אביסל צרות פון די פיעלע פעק צרות, מיט וועלכע מיר יודען זענען בעשענקט געווארען מעהר פון אלע איבעריגע פעלקער. גיין, אין אזויגע זאכען זענען מיר נאר קיין בריות נישט. מיר זענען בריות אויף וויינען, אויף גיסען טרערען, אויף פאגמאזירען, אויף שפיעלען זיך אין אינדעאלען און ארום טראגען זיך מיט פילע קעשעניגעס „מעמאפיזיקא“.

צוויי טויזענט יאהר זענען שוין פארביי געלאפען, צייט דאס יודישע פאלק האט אויסגעהערט לעבען אלס נאציאן; צוויי טויזענט יאהר זענען שוין פארביי געלאפען, צייט דאס יודישע פאלק האט זיך איבער געטראגען פון דער נועלט אויף יענער נועלט; צוויי טויזענט יאהר זענען שוין פארביי געלאפען, צייט דאס יודישע פאלק האט נישט קיין היינט נאר אסאך געגען. דאס גאנצע יודישע פאלק בעשטעהט פון „לעבעדיגע מתים“. מיר לעבען אהן לופט, אהן אלעס, וואס אלעבעדיג פאלק דארף האבען. מיר לעבען אהן לעבען. מיר האבען אוועקגעגעבען אין גאנצען דאס לעבען אויף דער נועלט פאר א שטיקל לויטן אויף יענער נועלט. מיר האבען אוועק געגע-בען אלע אויגעזעענע רעכטען צו לעבען ווי אלע לעבעדיגע מענשען און האבען זיך בעגניגט מיט ווארטען אויף גסים.

קיחלקייט... עס דערפרישט אויף בלומ'שט... נאר ב'מיט א קיחל ביי דער נשמה! ערנער אינס ווי די גרעסטע שטורם-ווינטען: זי האט שוין געזעהן, ווי אליכט ווערט נישט פארלאשען אין א גרויסען ווינט!... נאך זי נאל נישט וויסען!...

אייגענטליך פאר זיך האט זי נישט וואס איבער צו טראכטען: זי איז שוין איבערגעקומען פאקען מיט מאלען: „הא-היהו! זי קאן איהר לעבענס יאהרען אין עטליכע ווערטער דערצייהלען:

געהאט א חתן, וועלכער האט זי נישט געוואלט, גענומען א מאן, וועלכען זי האט נישט געוואלט, געבוירען קינדערלעך: בעגראפען קינדער-לעך-גוט האט ער געטאן, וואס ער האט געקאפט און זי איבערגע-לאזט איין ענגקע, דערמיט האט זי געענדיגט איהרע חשבונות מיט איהר נארישער עולם-הזה.

פארטיג איז זי יעדע שעה, יעדע רגע אפגעווענען דעם רבונ'ש-לע-עולם ויין חלק אהן שום מענות.

מענות נאר נאך? אז נישט-האט זי דען שוין אפגעצאהלט דעם רבון העולמים פאר זיינע חסדים וואס-ביי אים? אין דחקות, אין ארעמקייט-פארט דערלעבט דאס יאהר קנייטלעך צו לעגען.

קיין אלטע יודענע-אמת, הייסט זי נאך-נישט, קיין יונגע אבער אויף נישט, דאס לעבען, ווייסט זי, מעסט זיך נישט מיט יאהרען, נאר מיט וואס א מענטש, א בשר ודם לעבט איבער.

געצוואונגען צו פארמיפען זיין חלק ערד — טא זאל ער זי אמאל צוריק בעקומען און קענען פיהרען צוריק א זעלבסטשטענדיג לעבען: „בי לי כל הארץ“.

די ערד — די הויפט-פראדוקציאנס-מיטעל פון יענער צייט — האט נישט געהערט דעם אדער יענעם יחיד בעזונדער, זי האט געהערט אלעמען — דער גאנצער נאציאן, וואס פאר א סבות עס האבען זיך נישט געטראפען. האט זי נישט געקאנט איבערגעהן אויף אייביגע פריוואט-אייגענטום פון איין אנדערען, זי האט זיך געמוזט ווידערקעהרען צום בעל-הבית, וועמען מען האט זי אין אןפאנג איבער-געגעבען צו בעארבייטען.

פרייהייט, עקאנאמישע גלייכהייט — אט דאס זענען די מלאכים, וועלכע זענען בעשאפען געווארען פונ'ם אלטען שופר.

והעברת שופר תרועה וכו' יוכל תהיה לכם, ושבתם איש אל אחותו ואיש אל משפחתו תשובו.

שטארק און מעכטיג איז געווען דער שטאלצער קול פונ'ם אלטען פרייהליכען שופר, אפילו די שטארקע פעסטונגען פון יריחו זענען צעשטעטערט געווארען פון זיין כח...

גאנץ אנדערש אבער הילכט אויגער היינטיגער שופר — דער גלות-שופר.

פון אמאליגע הייליגע טענער, וועלכע האבען אנגעפולט אויף זענע הערצער מיט שטאלץ און מוט, איז היינט אפילו קיין זכר נישט געבליבען.

די צוויי טויזענט יעהריגע וואנדערונג פון איין ארט אויפ'ן צווייטען אהן א שום אברוה, האט געלייגט איהר חתימה אויף אויגער נשמה, די שרעקליכע דריסות, וועלכע מיר האבען אריבערגעטראגען אין דער גאנצער צייט, האבען פארשקלאפט אין אויג אלע אמאליגע שטאלצע געפיהקען. אויגערע אמאליגע פרייהליכע שירים זענען

פעליעטאן.

ביי קנייטלעך לעגען.

דאכט זיך די אייגענע וואג נארן האט פריידע די פארזאנערין דאס יאהר, ווי פאר יאהרען גענומען: און דאך אזא רינער נר החיים ארויס: זי איז נישט געוואהנט צוזאעלכע יום-טובור ליכט.

אויפן נר החיים איז זי תמיד אזא גוהר'טע, זי געטרויט עס נישט דעם שמש אין שוהל אריין: ער קאן עס דארט א נידערשטעלען צווישען העכערע ליכט, צווישען היינטיגע הויכע, אימשיינס געזאגט, ווייסע-וויינדיגע פאבריק-ליכט, און דאס זאל פון הויך, חס-שולים אין מיטען דער הייליגער נאכט... זי וויל איהר מויל צו בינען נישט עפענען: ער קאן עס ווידער שטעלען צווישען קלענערע, וואס וועלען עס אונטער שטעלצען, און די שעה זאל נישט זיין-ס'קאן אומפאלען...

זי שטעלט עס דערפאר תמיד ביי זיך אין דערהיים, פארמאכט מיר און פענסטער, ס'זאל קיין ווינט חס-שולים נישט בלאזען. אוי, די וויינען!... זי ווייסט שוין וואס און ווער זיי זענען!... ווינטען-אויף בלומ'שט... באמת איז עס חבלה'ניקעס, מקטרינס... וואס קומען אויסלעשען אויף איין קאל אזוי פיעל לעבענס! זי דערקענט נישט שוין — די ווינטלעך אינס שטילקייט... אינס

ווי שרעקליך און טרויעריג דאס איז! וואס ס'קאן ווערען פון אלעבעדיג פאלק!

נאר נאך טעהר שרעקליך און טרויעריג איז דאס, אז ווען מיר האבען שוין אפילו אנגעהויבען מלחמה האלטען פאר'ן אויפלעבען פון אונזער פאלק; ווען מיר האבען שוין אפילו אנגעהויבען פארדערען לופט און לעבען פאר אונז; ווען מיר האבען שוין אפילו אנגעהויבען פארערען פאר זיך אלע רעכטען, וועלכע ס'בעדארפען האבען אלע לעבעדיגע מענטשען, האבען מיר אויך געפארעמט דאס אלעס נישט ווי לעבעדיגע מענטשען נאר ווי מ'ט'ס. מיר האבען אין אמת'ן נישט אויפ'געלעבט אונזערע פארשטארבענע פאלקס-געפיהלען; אונזער הארץ האט זיך נישט דערפולט מיט א שטארקען ווילען צום לעבען און מלחמה האלטען פאר דעם לעבען. די פאלקס-געפיהלען זענען געבליבען ווי פריהער פארשטיינערט, אבער שטארבען. די נאנצע פעוועניג אונזערע אין די לעצטע יאהרען טראגט אויף זיך אכזריות פון גלאט אזוי עפ'ס אזא מין פ'ענקעניש נאך אונזער אטאלידיג נויג קעלע. גלאט אזוי עפ'ס א מין ראטאנטישער וואונדער דורכפאהרען זיך אביסל אויף דער עלטער אויף קבר אבות, אויסוויינען און אויסקרעכצען זיך אביסל פאר די לאנג אויסגעשטארבענע עלטערן אונזערע. מיר האבען נישט אריין געטראגען לעבען און געדאנקען אין אונזער אידעאל, וועלכע זאלען פון אונז פארדערען ארבייט און ענערגיע, נישט נאר גלאט אזוי "השתפכות הנפש", טויטע אמת, אויך און קרעכצען. ניין, מיר האבען נאר איבערגעפירט דעם אלטען "אני מאמין" אויף א נייעם "אני מאמין". אנשטאט וואס דער ערשטער אני מאמין איז א רעליגיעזער, האבען מיר דעם נייעם אני מאמין געפויגט אויף "ראמאנטיזם" און "השתפכות הנפש".

די לאנגע פון אונז יודען איז שלעכט דערפאר וואס מיר האבען נישט קיין אייגען לאגד בכלל, דערפאר וואס אומעדום זענען

עמ, נויס איך! נישט בדאי דער נאנצער ירד מיט זיך! דאס איז וי דענסטמאל געווען אנאר, טענות געהאט צו נאט, גלייך ער איז איהר עפ'ס שולדיג!

ערשט א צינד פארשטעהט זי, ווי נאריש מענטשען זענען, וואס רייסען זיך רק צו גליק! ס'איז אוראי גוט... ולמאי זאל וי לייקענען. נאר ס'איז דאך פשוט איין אונגעגלייכע זאך! גליקליך צו לעבען דאך פון דאך אזוי פיעל נאכען געפאלען אינאיינעם:

דאך דורך ליב האבען נאך דער מאן, וואס דו האסט איהר ליב!

דארפסטו אי געבוירען קינדער, אי זיי זאלען נישט שטארבען! דארפען זיי אי אויסוואקסען, אי אין נאט'ס וועג געהן - און נאט'ס וועג איז נאר איינער צווישען אזוי פיעל קרומע וועגען!

דאך מען אי פרנסה אי נישט ו'נדיגען!

עס איז דאך בעסט אונגעגלייך, ס'זאל אלעס און אזוי פיעל אינאיינעם געפאלען!

לויט איהר מיינונג א צינד איז א גרויסער עזות פון מענטשעם נייט צו בעטען ביים רבונ' של עולם אויף אזא נאך!

אראנק דעם בורא עולם, וואס ער האט איהר געעפענט די אויגען, און האט איהר געווינען, צו וואס זי איז געבוירען געווארען, און נאך וואס זי לעבט:

מיר ווי אנגעווארפענע, שטוב'ס; דערפאר וואס וואו מיר וואלטען זיך נישט געפונען, זענען מיר דער שוואכער פח, דער מענטש און מיר געפינען זיך אין א פרעמדער לופט, וועלכע האלט מלחמה קענען אונזער נא-ציאנאלע אייגענשאפטען. מיר בענענענען זיך מיט פרעמדע קולטורעס, וועלכע זענען זיך גובר איבער אונזער קולטורע און פארניכטען זי. מיר קענען נישט האבען קיין אייגענע שפראך, קיין אייגענע ריכטע לויטערט-טור, קיין אייגענע נימאזיעס און אוניווערזיטעטען, מיר דארפען דאס אלעס אויסבעטען פיי פרעמדע. ווען מיר יודען וואלטען הא-פען איין אייגען לאגד, וואו מיר זאלען קענען לעבען א פריי לעבען, פאליטיש און נאציאנאליש, וואלט אונז גע-ווען נישט ערגער ווי אלע פעלקער. יודען האבען נישט דאס וואס אלע פעלקער האבען דערפאר וואס זיי לעבען נישט ווי אלע פעלקער. דאכט זיך אז ס'איז נאך קלאר, אז מיר דארפען שטרעבען צו קריגען ערגעץ אפארזוכערט ארט, וואו מיר זאלען קענען לעבען דארט אלס א בעזונדער פאלק, וואס לעבט זיך א בעזונדער לעבען לויט ס'פארדערען ווייטע אינטערעסען. דאכט זיך, אז ס'איז נאך קלאר, אז מיר דארפען בענענען אלע קרעפטען אונזערע, כדי צו דערגרייכען דעם ציעל אונזערען וואס גיכער און נישט פארבינדען זיך די הענט מיט די פיס מיט קייטען, נישט דערשייטקט ווערען דורך דעם שטויב פון אלטע פראגראמעס, וועלכע ווערען בע-שקאסען אין מינוטען פון התלבכות, און פון פענקעניש. דאכט זיך, אז ס'איז נאך קלאר, אז מיר דארפען זיך נישט איבערגע-בען אונטער די ווינקל פון פאלישען ראמאנטיזם און עקשנות, מיר דארפען שטעלען אונזער פאלקס-אידיאל אין אזא אויפן, אז ער זאל געוויס אונז בעפרייען פונ'ם גלות, ער זאל אונז געוויס שאפען א היים, וואו מיר זאלען קענען דארטען לעבען און ענטוויקלען זיך קערפערליך און גייסליך, נישט אויף אזא אויפן, אז ער זאל קיינמאל נישט קענען ערפילט ווערען און מיר יודען זאלען דארפען זיין אייביג אין גלות נישט

צו וואס נוצט איהר אין אמת'ן געבוירען קינדער אין מ'ה און וועהרטיגען? קארג איז פארהאנען יחומים מיט יחומות אין שטארט? אייגענע פאקען מיט מאולען דארף זיין אליין אין קינדעס דארה וי ליגען? משמע אלע די ארימע, קינדעס-טאג'ס, קראנקע און פארלאזטע אלמנות זענען שוין פארזארגט און בעוואהרענט? וי קאן נישט לייקענען פאר זיך, אז יענעם קינדער אויפציהען, יענעם קראנקהייט היילען, יענעם אויגליק אויסשטעהן - איז פיעל גרינגער אלס אייגענע!

האטש אין אמת'ן טוט איהר דען נישט וועה דאס הארץ אויף יענעם? איז זי דען ערשט יענע נאך נישט געעסען דריי נעכט ביי עלקע דער וואסערפירער'ס בעט? האט זי דען איין מאל אפילו פארשעמיגט מיט'ן רעצעפט?

פארקעהרט: גיכער פלעגט זיך איהר אונלעכעס טרעפען ביי איהרע אייגענע קינדער! ארינט, געדענקט זי נישט די קליינע סאפיק איהרע? וועה איז דער מאמען!

פארס'ט א נפש! מע האט, פאר שלאפען, זיך - טועה געווען, איינגעבען דעם רעצעפט וואס אויף צו שמיערען!

פון אלע איהרע קינדערלעך האט זי אפילו איינס נישט געקאנט אבשלאגען ביים מלאך המית פון די צייהנער; און פון פרעמדע איז נאך איינס נישט געשטארבען פון איהרע הענט!

איך ווייס צו שעצען די געפיהלען פון די אלע, וועלכע הא-
בען פראטעסטירט; איך ווייס וואס איז אזוינס צוין פאר יעדען יודען;
איך ווייס וויסיעל הייליגע אונד בעדיקטע געפיהלען פראטעסט ארויס
דאס ווארט ביי יעדען יודען אין הארצען; איך ווייס ווי ווייס די אמונה,
אז נאט וועט אונד צוריק פרינגען קיין ארץ-ישׂראל, האט אונד גע-
געבען קראפט אונד מעגליכקייט איבערצושטראמען אלע צרות אונד יסורים,
וועלכע האבען אונד געפאלען אין דעם לאנגען פונקטערען וועג אין
גלות.

איך ווייס דאס אלעס.

איך ווייס אבער אויך, וויסיעל טייכען יודיש בלוט ווערען
פארנאסען יעדען טאג. איך ווייס אבער אויך וויסיעל צעהנער טויז-
נענט יודען עמיגרירען יעדעס יאהר אין אלע עקען וועלט אונד ווערען
פארפאלען פאר אונד יודען אונד פאר'ן יודענטיים, אונד אויב זיי בליי-
בען נאך אונדערע, זענען זייערע קינדער אונד אייניקלעך שוין געוויס
ניט פאר אונד. איך זעה פאר זיך די אייגענעפאלענע פאקען, די אויס-
געלאשענע אויגען, דעם אייגענעפונגענעם ריזען, דעם נאנצען אויס-
געדראמען גוף פונ'ם "גלות-יוד". איך זעה פאר זיך פסדר טראגעדיען זיך
אין ליפס טויזענטער שטיינער, וועלכע זענען יעדער מינוט גרייט
אראפ לאזען זיך אויף אונדערע קעפ.

איך ווייס אבער אויך, אז אלע אונדערע נאציאנאלע אונד גייסט-
ליכע אייגענשאפטען ווערען צעטרעסען אונד פארשוואונדען פון
טאג צו טאג. איך ווייס אבער אויך, אז דא אין גלות קענען מיר
ניט טון קיין שום נאך אויף צו הייבען דעם גייסט פון אונדער פאלק.
וואס מיר טון קאן ניט האבען קיין קיום.

אונד וויסענדיג דאס אלעס, זאג איך, אז פועל'ן ביי זיך שטענ-
דיג לעבען אין ארימקייט אונד אין בחקות, אין פחד אונד אין שרעק
אונד אפגאנגען זיך פון האבען וואו עס איז איין אייגען לאנד, אין
וועלכען מיר זאלען קענען לעבען א פריי לעבען, אין וועלכע מיר זא-
לען אראפ שאקלען פון זיך דעם נאנצען גלות, אין וועלכען מיר

אויף אזא אופן, אז אין עטליכע יאהר ארום זאל ער אונדערען אין
נאנצען זיין פראקטישען ווערט, זיין לעבענס-קראפט אונד ווערען א
מין גייע "אמונה". דאכט זיך, אז מיר יודען וואלטען געדארפט זאגען:
פאלעסטינא איז ביי אונד נענג טייער אונד הייליג, קיינמאל וועלען
מיר ניט פארגעסען אין אונדער הייליג לאנד, אייביג וועלען מיר דאס
רעכענען פאר אונדערס אונד ווען ס'וועט נאר זיין די מעגליכקייט
וועלען מיר קענען מקריב זיין נענג קרבנות אויף צו בעקומען עס
צוריס. נאר אויב ס'איז פארט ניט דא קיין שום מעגליכקייט איצט
אויסצולעבען אין אייגענעם מיט אונדער לאנד, אויב ארץ ישׂראל
קענען מיר ב'שום אופן ניט האבען אונד מיר קענען האבען ערנען אנדערש
איין ארט אויף צו לעבען פריי ווי אלע. פעלקער לעבען אין זייערע
לענדער, וועלען מיר א וואס א וואס געהן א היין איידער ליידען
תרפות אונד בויזנות, הונגער אונד קעלט, איידער וואלגענען זיך אין די
גאסען, ס'איז גלייכער האבען וואו עס איז איין אייגענעם היים. סוף כל
סוף ליידען מיר ניט דערפאר, וואס מיר האבען ניט פאלעס-
טינא, נאר דערפאר, וואס מיר האבען בכלל גיט קיין
אייגען ווינקעלע. דער ווילען צו לעבען איז נאך גיט אפגע-
שטארבען ביי אונד. מיר האלטען טייער אונד הייליג פאלעסטינא אויך
נאר דערפאר, וואס מיר זענען נאך אלעפערדיג פאלס
אונד שטרעבען צום אויסלעבען. אבער אונדעקענען אונדער נאנץ לע-
בען, אונדער תורה, אונדער קולטורע צוליב די ליבשאפט צו ארץ-
ישׂראל, - וועלען מיר ניט טון. סוף כל ווילען מיר לעבען
אונד זיין א פאלק.

אזוי וואלט א וואס געדארפט זיין.

נאר אזוי איז אבער גיט.

"מיר ווילען גיט הארבען פון קיין אנדער ארט א חוץ ארץ-
ישׂראל - האבען געשרינען אונד געוויינט די גענער פון אקס-אפריקא
אויס'ן קאנגרעס - נאר קיין ארץ-ישׂראל. מיר האבען אזוי פיעל גע-
ווארט וועלען מיר טייער ווארמען, אדער ארץ-ישׂראל אדער נאר גיט!"

אז זי וויל, איז עס נאר קיין וואונדער גיט: אין דער אייגענער
צרה, אימשיינס געזאגט, האט מען זיך אין זינען! מע וויל רק זיך
ראטעווען! סע הייסט... דאס הארץ טוט טאקי וועה אויפ'ן קראנקען
קינד... נאר אט טאקי "די הארץ-ווייטיג" פיהלט זיך מעהר, ווי דעם
קינדס ווייטיג!

אפילו דאס תפלה טון צום רבונ של עולם געהט פון יענעם
ווענען אויך אנדערש, שטילער, מיט מעהר דרך ארץ! נאט הערט זי
וויילעך ארויס!

אט דערפאר טאקי, געדענקט זי, אז אין איהר ארימקייט איז
זי קיינמאל ניט גענאנגען בעסען חס ושלום ביי די גבירים, אונד איצט -
פון יענעם ווענען רייסט זי זי פונ'ם שלאף, זי קוקט גיט אויף נאר
גיט, מע שעלט זי, מע וירעלט זי - זי ווייסט, אז פון די קללות ווערען
ברכות!

אונד די גבירים... למאי נאל זי לייקענען? זי וויל אצינד אויף
זי קיין ביז גיט רעדען... נאר ס'איז א פאלק... ביז מע רייסט ביי זי
גיט... גיט עס גיט!

לויט איהר מיינונג, וואלט גוט געווען פאר איטליכען א שטייגער:
איין מוסער זאל זיך בייטען מיט דער צווייטער: נא, ציה דו אויף
מיינע קינדער, אונד איך וועל דיינע אויפציהען!
אונד טאקי בכלל וואלט גוט געווען, מענשען זאלען זיך בייטען

מיט די נאנצען: "נאך דו פאר מיר אונד איך וועל נאנצען פאר דיר!"
חוץ דער מצוה מיט דער עולם הבא, וואס סע קומט ביים רבונ
של עולם דערפאר, איז פשוט - די וועלט וואלט בעסער פארנאנט
געווען, מעהר געפועלט אונד אויסגעפיהרט!

איהרע געדאנקען רייסען זיך איבער, זי ווארפט זיך צוריק צום
נר החיים. א קלייניגקייט! ווער ליגט דען גיט אין דעם ליבט?!
אנהייבענדיג פונ'ם אלטען רב, דורכגעהענדיג אלע גבירים אונד
בעלי בתים אונד געדענדיג מיט אלע יתומים אונד יתומות, פאר וועלכע
קיינער נאנט אונד איז א קנייטל צו לענען!

תמיד מוצאי יום כפור, אז זי קומט ארייס פון דער שוהל, אונד
געפינט נאך א שטיקל ליבט - דארף זי פון פרייד שוין אפילו גיט אויפ-
פאסטען: זי איז כמעט יכער מיט לעבען פאר'ן שטענדיג!

זי האט שוין מהרר געווען ביי יעדען יאהר, וואס סע טרעפט
זיך - גיט די שעה זאל עס זיין: פקארליטיגע, טיפוס, קינדעמארינס
אונד נאך אזוינע אונטערנענג פארלעשט זיך איהר דאס ליבט אין יום
כפור, וואס פאר דעם יאהר!

הלאזי נאל זי שוין מעהר גיט וויסען דערפון!

מיט'ן שטיק ליבט, וואס סע בלייבט איהר איבער, איז זי זיך,
נהג - גיט ווי אנדערע וואס מאכען שטאטשעקעס, הברלות, חנוכה-ליכטלעך,

קענען שטענדיג בלייבען נאר אלס איידעם און גיט אריין געטראגען ווערען אין לעבען. מיר דארפען זיך גיט אייגענשאפטן צו קריגען א היים נאר אין ארץ-ישׂראל. דורך די ווערטער "נאר אין ארץ-ישׂראל" ווערד דער נאנצער איידעם אונזערער "אויסלעבען דאס יודישע פאלק", אויס איידעם. די נאנצע שטרעבונג אונזערע ווערט אן דעם נאנצען פראקטישען ווערט איהרען און איהר לעבענס-טראכט און מעגליכקייט ערפילט צו ווערען.

דורך דעם פונקט ווערט אן דער ציוניזמוס דאס נאנצע לעבען זיינס און ווערד מער גיט ווי א פאנטאזיע, איין אמינה.

א וואו, ווען ס'וואלט זיין די מעגליכקייט קריגען א היים אין ארץ-ישׂראל וואלט זעהר גוט גענוען. א וואו, דארף די ציוניסטישע פאליטיקע בעשטענדיג מער טון פאר צו קריגען א היים אין ארץ-ישׂראל איידער ערנעץ אנדערש, נאר אויב דאס איז גיט מעגליך און ס'איז דא א מעגליכקייט צו קריגען איין ארט ערנעץ אנדערש, איז א גרויסע זינד אב צו זאגען זיך דערפון און זיצען און ווארטען אויף נסים.

זא אומגליקליך פאלק ווי מיר יידען טאר גיט צו פיעל דא-טאנטיזירען. אמת, א פאלק קאן גיט אבשטעקען דעם גיטשען זיינעם. נאר אויף טאר עס גיט ברענגען א קרבן דעם היינט און דעם טארגען זיינעם צו ליב דעם פארנאג-גענעם געבטען.

ארץ-ישׂראל דארף זיין ביי אונז גענוג טייער און הייליג. נאר נאך מער טייערער און הייליגער דארף זיין ביי אונז דאס לעבען. א פאלק דארף א וואו האבען הויכע איידעלען. נאר דער העכסטער און גרעסטער איידעם דארף זיין ביי איהם — צו לעבען.

ש. צ. זעצער.

זאלען אויסלעבען און אויספליהען אין איינעם מיט אלע אונזערע גייסטליכע אייגענשאפטען, — הייסט גיט האבען א הויכען פאלקס-איידעם פאר זיך, נאר דאס הייסט פועל'ן ביי זיך, אז מיר יידען זאלען קיינמאל גיט אויסלעבען: פועל'ן ביי זיך, אז דאס יודישע פאלק זאל אין א צייט ארום ווערען אין נאנצען אויס פאלק. דאס הייסט — מקריב זיין אין גאנצען דאס יודישע פאלק פאר א זעכעלע ארץ-ישׂראל-ערד. אויב מיר וועלען אזוי אונזעם שטעלען דעם ציוניזמוס, קאן ער אין א צייט ארום ווערען נאר אין נאנצען אויס פראקטישע בעוועגונג. אין עטליכע יאהר ארום קענען שוין אפילו קיין קאנגרעסען אויף גיט זיין, יעדעס יאהר, יעדעס האלבע יאהר קאן מען גיט פאררען צום סולטאן. אז ער האט שוין איין מאל און צוויי מאל אפגעוואקסן, האט מען שוין גיט וואס צו רעדען מיט איהם נאך א מאל. מען בעדארף שוין איבערנווארטען דעם נאנצען דור, און אויף אזא אופן קאן דער ציוניזמוס איבערגעהן אין א גייער-אמינה. אנשטאט וואס ביי איצט האבען מיר געגלויבט, אז ס'וועט קומען משיח אויף זיין איינעל און וועט אונז געמען קיין ארץ-ישׂראל, וועלען מיר איצט גלויבען, אז ס'וועט אויסשטעהן פלוצלינג א גייער סולטאן, איין אויב ישׂראל, און וועט זאגען פאקט צוגוף, יידען, אייערע קליטעקלעך און קומט קיין ארץ-ישׂראל.

אונזער שטרעבונג דארף זיין קריגען א "זיכערע היים" וואו עס זאל גיט זיין. איך בין גיט דוקא פאר אפריקא. איך קאן גיט זיין דוקא פאר אפריקא. איך ווייס גיט וואס פאר איין ארט דארט איז, ווי פיעל מענשען ס'קאן אריין געמען אין זיך און אלעס וואס מען ברויכט צו וויסען אויף צו זאגען: איך בין דערפאר דער עיקר איז גיט אפריקא. דער עיקר איז דער פרינציפ, אז מיר דארפען זיך פרייער מאכען אין די שטרעבונגען אויף אויסצולעבען אונזער פאלק. דער עיקר איז דער פרינציפ, אז מיר דארפען אונזעם שטעלען אונזער איידעם און אונז אופן, אז ער זאל קענען סקוים ווערען, גישט אויף אזא אופן, אז ער זאל

נאר וי בעהאלט עס אויף איבער א יאהר, מיט דעם שטיק ציגלט וי אן דאס נייע גר נשמה און-המבדיל-דאס גר החיים. עפ"ם ראבט זיך איהר, וי גיט דערמיט אב א גרום פון די לע-בעדיגע צו די טויטע.

פריידע גלויבט, אז די טויטע ווייסען, טראכטען און זענען בכלל גיט געשטארבען. נאר דאך פארטראכט וי זיך צומאך דעריבער... וי וואלט גערן ווייסען, ווי אזוי קענען זיך די טויטע אן מיט די לעבעדיגע. ווייסען א שטייער איהרע מינדערלעך דארט אין גן עדן, אז וי לעגט דא פאר וי קנייטלעך?

וועט וי אשטיינער איבער הונדערט יאהר ווייסען, ווען אימיצער וועט פאר איהר דא א קנייטלעך לעגען?

פיעל מאל לאזען וי די שאלות גיט שלאפען, האטש וי ווייסט זיכער, אז מתיים ווייסען, מתיים מיהען זיך-דאך, נאר וי וואלט וועלען ווייסען: ווי אזוי ווייסען וי?

אויס... וי וואלט טאקי וועלען א משפוח, א בטיחות, א זיכערען סימן, אז... אז ווען וי וועט ליגען אין קבר, וועט וי זיך נאך אנקערען מיט די אלע לעבעדיגע, וואס וי גאנצטעם אויס, און וואס שלייגען איין איהרע טעג און נעכט.

און מע איז איהר גיט קיין שטארקער חלוק מיט וועמען אנצוקערען זיך: צי מיר די וואס זענען דא פאר איהר, צי מיט וייערע שפעטערע

קינדער, וועלכע וי קען נאך דערנוייל גיט-וי וויל זיך אנקערען מיטן לעבען!...

א מענית וואלט וי געפאסט, אבי מע זאל עס איהר מנהל ויין אין חלום.

וי איז פארטיג געווארען מיט די קנייטלעך פון גר החיים און איהרע געדאנקען רייסען זיך איבער.

ראבט זיך-נאר קיין קנייטלעך גיט... צי איז אפשר אראב געפאלען?!

ווי זוכט ארום זיך, אונטערן טיש, און געפינט גיט. עפ"ם נאר קיין קנייט גיט-זאגט וי צו זיך באלד ויפגעגרינג, האלב פארוואונדערט.

ווי ענדיגט מיט די תחנות, וואו פריידע האט גיט פארנעמען-גיט איינעם פון די קראנקע אין שטארט, גיט איינע פון די מעוברת'ע, גיט איינע פון די קינדעסמארינס, פארנעמען בתולות, אלמנות, גרושות, יתומים, עגונות, איין און צוואנציגער, ארים און רייך, פינפציג ווערסט און דערפער, פרנסה און גלות און משיח-אלעס, אלעס האט זיך צו-גופענאפען אין איין תחנה, וועלכע גאט ברויך הוא האט געדארפט דערהערען און אברופען זיך-אינעם הייליגען טאג צו געילה, ווען דער קנייט וועט זיך שרענקען אין א טייכל הייסען וואקס און דערברענען צום עק.

בריה פון ענגלאנד.

די מזרח-אפריקא-פראנץ איז דא אנגענומען געווארען אהן טרערען און אהן חלשות. אדרבה, די ענגלישע יודען, וואס האבען זיך אנגעהערט גענוג ביטערקייט א גאנץ יאהר קשעת די פארהאנדלונגען פון דער "פרעמדעקאמיסאן" און האבען זיך שוין מיט געווען (דעזאפאניטער, ווי זיי זאגען דא) פון דעם ליבעראליזמוס פון דער ענגלישער רעגירונג, זענען איצט איבערראשט פאר שטח פון דער גרויסארטיגער סתנה, וואס זייער רעגירונג וויל געבען דעם יודישען פאלק. בכלל האט מען די ענגלישע דעלעגירטע, וואס זענען געקומען פון קאנגרעס זעהר פיינ אויפגענומען און געלויבט זייער האלטונג אויף דעם קאנגרעס צו דער פראנץ. מען איז אבער גענוג טאקטיש געוועזען נישט צו מאכען פארטויפער אויף די וועגנע דעלעגירטע פון ענגלאנד, וואס האבען געהערט צו די "ניין-זאנערס". דאס פאלק פארשטעהט צו שעצען די געפיהלען אי פון די וואס האבען געזאגט "יא" אי פון די וואס האבען געזאגט "ניין". וואו נישט וואו הערט זיך אפילו א קול פון א ציוניסט, וואס שרייט: בוגדים! אדער פון א גענער, וואס פרייט זיך און מיינט: גפלה ולא תוסיף קום! דער שעה-רבי פון די אסימילאטא-רישע שפאניאלען, וואס האט ביז אהער נישט מעהר געטאן ווי לאנגע דרשות געהאלטען אויף קאנגרעסען, בונטעוועט זיך אפילו און וואלט זיך וועלען שטעלען אן דער שפיצע פון א גענען-פארטיי. דאס פראסטע פאלק אבער, סאי ציוניסטיש סאי נישט ציוניסטיש פארשטעהט אבער, אז דער ציוניזם איז ארויס פון דעם צווייטאנד פון פראנץ און פוסטע טעאריעס און איז געווארען א געוואלטיגע מאכט, וואס גרויסמעכטע רעכענען זיך מיט איהם און וואס האלט נאך ווייטער אין ענטוויקלען זיך, און אז די אפריקא-פראנץ טרעט נישט אפ פון באזעלער פראגראם, נאר זי מאכט א שריט ווייטער צום ציעל. די ענגליש-יודישע פרעסע, וואס שטעהט גאנץ אונטער דעם איינפלוס פון די גבירים און פלעגט זיך שטענדיג לויטן מאכען אבער די פראיעקטען פון די ציוניסטען,

געענדיגט מיט די לעבעדיגע נעמט וי זיך צום גר-נשמה. דא היט פריידע קיין סדר נישט אב: האפט א פרייהינדען, א שפעטערדיגען, און-צוריק צו א פרייהינדען, פריידע בענוצט זיך דא נישט נישט מיטן פנקס פון מלאך המות, נישט מיטן מעטריקאל-בוך פון רב-וי האט זיך איהר סדר:

דער מת, ביי וועלכען וי האט זיך מעהר געפלאגט, דער קומט איהר פרייהער אויפן געדאנק ארויף, און אויף דעם שטעלט זי זיך לענגער אב.

און עס הייבט אן אלע מאל איבער נייעס צו קאפען טרערען, גאנץ אנדערע טרערען. פריידעס טרערען פלענען ויין א מין בעזונדער שראד... יעדער ארט צוה, יעדער ארט הארט ווייטיג האט געהאט ביי איהר בעזונדערע טרערען, א מין האט געקאנט פארשטעהן אין די טרערען דאס פראד פנים הארץ, פון וואנען זיי געהען.

און די תורה זיי א גאנץ בעזונדערע תורה. דאס איז געווען א מין בעדויערען, וי האט ביי די מתים נאר נישט געפעטען: פארקערט וי האט פאר זיי געבעטען, וי האט געבעטען, זיי זאלען וי פארשטעהן... זיי זאלען זי קאנען פארשטעהן און הערען... זיי זאלען זיך אויף א וויילע האמט אנקערען מיט איהר...!

פריידע גלויבט, אז אלע נשמות זיצען אדאס אין גן עדן און

האט איינגעזעהן אויף איין מאל, אז די נאך איז ערנסט און די חכמה'דיגע העלפען נישט און האט גענומען א גאנץ אנדערען טאן און הויפט זיך אן צוצורוקגען. זיי האבען אויפגעהערט אנצופולען זייערע פוסטע צייטונגס-נומערען מיט פיאנראפיע פון "אסטאטאונג" חזנים און מיט בעשרייבונג פון סעודה'לעך ביי דעם לאנד-טער און בעשעפטיגען זיך איצט מיט דעם נייעם לאנד און מיט דער פראנץ בכלל.

די גוט-יודישע וועלט אין ענגלאנד, וואס האלט איצט נישט פאר ימים נוראים און האט נישט קיין ראגות ווענען פלעצער אין א שוהל און בילעטען צו הערען ליבל שלאסערען'ן סליחות זאגען, אינטערעסירט זיך פאר די פראנץ נאך מעהר. די עפענטליכע מיינונג איז פמעט אהן אויסגאהעט פאר דעם פלאן, אזוינע צייטונגען ווי די "מייס" און דער "דיילי טעלעגראף" שענקען א גרויסע אויספערקומאקייט דער פראנץ, און אויף דעם קאנגרעס און דעם ציוניזם בכלל. ארטיקלען מיט דעם טיטעל "גיו-זאיינען" (גיו-ציון) און "אדור דזשוואיש קאלאני" (אונזער יודישע קאדאניע) איז איצטער גאר קיין זעלטענהייט נישט אין דער פרעסע. זעל פלם אינטערעסירט זיי די פערזאן פון ד"ר הערצל. זיי שטעלען איהם אין איין שורה מיט טשעמבערליין, וועלען וואס ווייסען ווי די ענגלענדער פארנעמען טשעמבערליין, וועלען בעגרייפען וואס דאס בעדייטעט. וואלט איך נישט מורא געהאט, אז אונזערע "יונגע" זאלען מיך נישט פארשרייען פאר איין געאקציאנע, וואלט זעהר אינטערעסאנט געווען, זייער מיינונג איבער אונזער פיהרער גענוי צו איבערנעמען. אפילו די פאפולערע פרעסע, די "הייפנגי-פע-פעכס", (ווי מען רופט זיי דא מיט בויזן, ווייל זיי קאסטען נישט מעהר ווי א האלבע פעגי - 2 קאפ. די נומער) וואס מען קאן זיי חלילה נישט חזשד זיין אין ליבע צו יודען, ווי זיי בעווייזען דאס טאג טעגליך, פארהאלט זיך אויף סימפאטיש צו דעם פלאן און בעשעפטיגט זיך אויף זעהר פיעל מיט "אדור דזשוואיש קאלאני".

פראטעסטען ווייזען זיך נאך אלץ, שטארקע און שוואכע, קליינע און גרויסע, מכל המינים. אז זיי זאלען ווירקען אויף דאס ענגלישע

קוועלען אן פון דער שכונה, נאר וואס קומט ארויס דערפון, אז מע קער זיך נישט אן מיטן קעבען?...

עס געסט זיך אזוי שטיל א תחנה פון פריידעס הארץ ארויס, און וי לענט אנשמה אויף אנשמה, א קנייטל אויף א קנייטל. יעדעס קנייטל וועקט אויף אין הארץ אלטע צרות, אלטע נחת, אלטע האפענונג איז א פארצווייפלונג-אלט לעבען.

פריידע פארנעמט נישט קיינעם; און צום סוף איז וי זיך נהג-לענט א קנייטל פארן "טויט" אליין אין אלגעמיינעם:

פריידע האט צום מאל רחמנות אויפן מלאך המות אויך: "צי איז ער דען שולדיג? פארענפערט וי איהם: ער טוט דאך זיין שלחות, דער אייבערשטער... ויין הייליגער רצון איז סאמע חסדים, לויטער נוסט, רחמנות און פארמערציגקייט-אדאס מוז ער פביכול דאס טון דורך א שליח..."

"נאר זיין רצון זאל ויין דערפיי, וואלט דאך דער מלאך המות אויך געווארען א גוטער מלאך, וואלט דאך דער טויט געווען נישט קיין טויט!"

דאס מאל קומט דאס פביכול אויס צו שטעהן איבער זיין דיענסט פריידע בת חנצי און הערען פון איהר-נישט קיין תחנות, נאר מוסר, שטולע פורטוארפען.

און דאס נשמה'ליכט וואקסט, וואקסט אין דער גרעב צריין.

פובליקום איז גיט מורא צו האבען; משעמבערליין וויל דאס, און דאס איז שוין גענוג איצטער אין ענגלאנד. פון די פראטעסטען איז וויכטיג צו דערמאנען די דריי: פון ארגאלד אויט, פון סער העררי דזשאנסטאן און פון לויסיען וואלף. — ארגאלד אויט, דער געוועזענער שליח מצוה פון באראן הירש און דער איצטיגער ראש פון די "ענגלישע ברידער" (ענגלישע נאציאנאליסטען — אנטי-סעמיטען) וויצעלט איבער אונגאנדא און רוסט עס "דזשינגאנדא" (ייד'ישע גאנדא) און רעדט מיט א רחמנות-פנים. ער האט רחמנות אויף די ארימע יידען, וואס ווילען געבייט בלייבען דארט ווי זיי זענען און וואס עס איז א צער בעלי חיים. אז מען זאל זיי שלעפען אזוי ווייט, אין א לאנד, וואס די יידענפראגע אין גאנצען קאן דארט בשום אופן גיט פארענטפערט ווערען. — סער העררי דזשאנסטאן איז פריהער געוועזען גיפערנאטאר פון מזרח-אפריקא און איז עד היום דער גרעסטער קענער פון דעם לאנד, ווי זיין ראפארט צו דער ענגלישער רעגירונג פון פאר אייניגע יאהרען בעווייזט. ער איז גישט קיין אנטי-סעמיט; ער איז גאר, ווי דאס רוב ענגלענדער זענען, א שטארקער נאציאנאליסט און אנטי-עליען (גענען פרעמדע) און טענהט: פאר וואס זאל מען נעמען אונזעקעבען דאס בעסטע שטיקל לאנד, וואס ענגלאנד האט, א פרעמדען פאלק. — לויסיען וואלף איז איין ענגלישער ייד, אדער יודישער ענגלענדער, ווי זענגוויל רוסט זיי. דער רעדאקטאר פון דעם "דילי גרעפיק" און אויף "א מענש". זיין פראטעסט איז א מאוסע'ס מסירה און פאסט גיכער פאר די פעדער פון קרוישעוואן. ער נעמט זיך אן די קרייזע פון דער ענגלישער רעגירונג און האט מורא, אז אויב מען וועט יידען געבען א קאלאניע מיט אונזלעכע האנצעסיגעס, וועלען דאך די אנדערע האלאנדישע אויף דאסגלייכען פארלאנגען. אויסער דעם, מיינט ער, איז די נאך פאר יידען אליין אויף גיט גוט, ווארום די יידען אין רוסלאנד און פוילען זענען דאך "אנדעוירעבלס" (אזויגע וואס מען דארף זיי גיט האבען) און געבייט פארדארבען איבער זייער שלעכטע לאגע, היינט שטעלט אייף פאר,

עס האלט אין איין וואקסען אונזער פריידעס טרערען און מחשבות. די קנייטלעך דארפען אינאיינעם מיט די טרערען און מחשבות פארקלעבט ווערען אין וואקס, אויסברענען אין קלוי צווישען אנדערע אין וואקס פארקלעפטע טרערען, תפלות, מחשבות און טענות פון פרנסה און גלות און אחר בחרתנו און לעבען און טויט—און אויסניסען א טשאר אויף די אלע יידען אין מליתים מיט קיטלען, וואס דארפען אנשלאפען ווערען. אין קלוי יום כפור ביי נאכט:

זאלען זיי גיט זיין דערפיי, וואו דער אייבערשטער הערמ אויס אזוי פיעל טענות, און האט גיט וואס צו ענטפערען?

דאס ליבט איז פארטייג, פריידע קוקט פארוואונדערט: דאכט זיך איהר—צוריק זענען די קנייטלעך לויט פאר יאהרען?

ווי קוקט זיך אום אויף בייידע קנייטען, וואס ליגען פאר איהר: פונם נשמה ליבט און גר החיים. איינס איז צו דין, דאס צווייטע—צו נראב.

ווי פארטראכט זיך, דערמאנט זיך איינס יאהר פון אנהייב ביז ענדע און שאקעלט אב מיט'ן קאפ.

ניין, זי האט זיך גיט טועה געווען: די אייגענע צאהל נארן, דאס יאהר, וואס פאריאהרען; נאר איינס איז נראב אויפ'ן חשבון וואס דאס אנדערע איז דין... יהודה שטיינבערג.

ווי אזוי עס וועט אויסזעהן זייער רעגירונג. דאס בעסטע איז פאר זיי, זיך צעשפרייטען אונטער די געבילדעטע פעלקער און זיך אויסמישען. אט אזוי רעדט א "יק" א-מענש", איינער פון די וואס באראן הירש האט זיי געמאכט פאר אפוטרופסים פאר דאס יודישע פאלק. — לויסיען וואלף וכל פת דיליה רעדען אבער מיט פרומ און גאל. זיי קענען דאס גיט פארנעמען, אז גיט קוקענדיג אויף דעם, וואס זיי האבען זיך שטענדיג געהאלטען פאר די אפייעקונעס פון די "אונטערדריקטע גלויבענסגענאסען" אין מזרח און האבען זיך שטענדיג געפלייסט צו ווייזען דער רעגירונג זייער אונטערטעניגע געפיהלען, אזוי ווייט, אז דער פרעזידענט פון זייער צדקה-גדולה האט פון די ווייטשעפלער יידען גערעדט ווי די "ענגלישע ברידער", ווענדט זיך גאר די רעגירונג אין אזא וויכטיגע אנגעלעגענהייט, גיט צו זיי, צו די ענגלישע יידען, גאר צו "פארענערס" (אויסלענדער), צו די פארטרעטער פון די "פאלאקען" און "אנדעוירעבלס", וואס זיי האלטען זיך אזוי אויף איבער זיי. דאס איז א פאטש אין פנים, וואס טוט שטארק וועה און ברענט ווי פייער און וואס מען קאן דאס גיט פארנעמען.

זענגוויל וואט גיט. קיים איז ער צוריקגעקומען פון באנעל און זיך נאך גיט אויסגערוהט פון די דארטיגע אויפגענוגען, וואס האבען דאס יאהר גיט געפעהלט, האט ער ווידער געהאלטען א גרויסע רעדע אין דער "אסעמבלי האל", וואס איז געווען פעזוכט פון פיעל מויערענטע מענשען און וואס האט געמאכט א גרויסען אויפזעהן. ער האט ער-קלערט די גויטוענדיגקייט און וויכטיגקייט פון דער מזרח-אפריקא קאלאניזאציע אויף פאר אונזער הויפטזאציעל ציין. "ביי אנדערע פעלקער גרינדעט דאס מוטערלאנד קאלאניען. ביי אונז וועט די קאלאניע גרינדען דאס מוטערלאנד". שארף ווי ער איז תמיד, האט ער די אנטי-אפריקאנער שטארק קריטיקירט. די פערוואונג פון איבער 5000 מאן האט אייגנשטימיג ערקלערט, אז זי איז צופרידען מיט דער מזרח-אפריקא קאלאניזאציע. וואס מען קאן אין זענגוויל'ס רעדע גיט צופרידען זיין, אזוי וואס ער האט גיט געוואלט ריכטיג פארשטעהן די ססיחאלאניע פון די "ניין זאגערס" אין רוסלאנד, בעת ער האט לויסיען וואלף צו ווייך מיט ווייסע האנדשוהע געהאנדעלט.

אין מערסיר, א שטעטל אין דער פראווינץ וויילס, האט די וואך געשטעקט מיט קייטנוב. דארט ארבייטען א פאר הונדערט פרעמדע יידען אין אייזענפאבריקען און פארדינען 2 שילינג מיט 8 פענס (1 רובל 25 קאפ). א טאג און לעבען דארט מיט זייערע פארמיליעס. די יודישע ארבייטער זענען זעהר פלייסיג און שפוזין גיט און דערפאר גיט מען זיי גיכער ארבייט. די דאזיגע מעלה פון די יודישע ארבייטער קענען די קריסטליכע מייסטענס אירלענדער, האט פאר עטליכע וואכען געפראכט צו א פאגראם, וואס האט, ווי אומעמוס, אנגעפאנגען מיט שוויבען ברעכען, ראפעווען און שלאגען און וואס האט געקאנט ווערען נאך ערנסטער, ווען די ארבייטגעפער וואלטען זיך גיט אנגענומען פאר די יידען און די פאליציי וואלט עס גיט מיט אלע כחות איינגעהאלטען. די ארימע יודישע ארבייטער, מייסטענס רומעניער און בעסאראניער, וואס האבען זיך קוים צוגעשלאגען צו דער ארבייט און האבען געלויבט דא אין ענגלאנד געשיצט צו זיין, האבען דערווייל אונעקגעלעגט די ארבייט און ווילען ארויסציעהען פון דארט. דער וואנדער-שטעקען איז נאך גיט רעכט אפגעשטויבט

גאר מעגליך. די מערקיי האט שוין נישט איינמאל פארנעווארפען די בולגארישע רעגירונג, אז זי העצט אונטער די מאקעדאניער און באמת ווייזט מאקי אויס, אז דער בולגארישער פירשט פערדינאנד, מיט וועלכען דאס פאלק איז נישט איבעריגס צופרידען, וויל עס זאל ווערען עפס א מלחמה אויף דעם באלקאן און דערווייל וועט דאס פאלק אן איהם פארנעמען. אבער דער פירשט פון בולגאריע איז זיך מוזה, וואס ער מיינט אז איהם וועט דאס געראטען. אייראפא וועט מאקי נישט דערלאזען די מערקיי זאל די קריסטען אויף דעם באלקאן האלב אינזעל אינטערדריקען, אבער נאך וועניגער וועט זי דערלאזען עס זאל דארטען אויסברעכען איין אלגעמיינע אייראפייאישע מלחמה, און בולגאריע אליין קאן זיך נעמען מערקיי נישט שטעלען און זי וועט האבען די אייגענע מפלה וואס גריכענלאנד האט געהאט אין דער לעצטער מלחמה, וואס זי האט געהאלטען מיט מערקיי און די איירא-פייאישע מלוכות וועלען אויך ווי דענסטמאל נאר בעשיצען זייערע אונטערטאנען אבער נישט העלפען, נישט דעם צד נישט דעם אנדערן.

נייעס פון דער וואך.

I. וועלט נייעס.

— דאס מיניסטעריום פאר באהען אין רוסלאנד, האט געפונען פאר גייטיג איינצופיהרען אויף אלע רויסישע באהען שפיטאלען, דערצו זענען בעשטימט צוויי וואנאנעס מיט בעטלעך און אלע מעדעצינישע מיטלען. די דאזיגע וואנאנען וועלען דענען צו פיהרען קראנקע אויף א ווייטע שטרעקע.

II. יודישע נייעס.

אייר פון בעלז (נאליציע) איז געקומען אין אדארף פאר-קויפן קליינדיקייטען, איינער פויער האט ביי איהם געקויפט עפס און האט איהם גערופען צו זיך אהיים דאס געלד צו נעמען פאר די סחורה. אין שטוב האט דער פויער פארשלאסען די טיר פון איינע ווייניג און האט דעם יוד אפגעשניטען דעם קאפ און האט איהם צו גענומען עטליכע גולדען מיט די סחורה. פלוצלינג האט דער פויער דערהערט, אז זיינע חברים געהען, ער האט גיך דעם הרוג איינגע-וויקעלט און ארויסגעשטופט אונטערן בעט און ער האט זיך בע-האלטען אין גארטען. ווי די פויערען זענען אריינגעקומען און האבען געטראפען בלוט אויף דער ערד און דער פויער איז נישט דא, האבען זיי נישט אנדערש געקלערט, נאר אז דער יוד האט געקויפט דעם פויער און איז אנטלאפען, זיי זענען געלאפן צום יודישען ארגענדאר אין קרעטשע און האבען געמאכט א געוואלד, ער זאל זיי ארויסנע-בען דעם יודישען רוצח און אז נישט וועלען זיי מיט איהם מאכען איין עק. זיי האבען אנגעהויבען צעברעכען די גלעזער מיט די טישען און דער יוד איז געווען אין אנדריסע סכנה, צום גליק זענען אנגעקומען ושענדארמערע, זיי האבען בורק געווען ביים פויער אין שטוב און האבען געפונען דעם יודישען הרוג, דעם רוצח האט מען געהאפט.

רוקסאנד. ווי די "נאווי וועמע" שרייבט, וועט דער גרויסער משפט ווענען די פאנאמען, וואס זענען געווען אין קשינא, פאר-האנדעלט ווערען ביי פארמאכטע טירען.

— מאנשאן דעם 26 אויגוסט איז געווען אין די צווייטע אב-טיילונג פון פעטערבארגער אקרושונאי סוד דער משפט פון ראשעווסקיין ווענען זיין בעפאלען אויף קרושעוואניען, דעם רעראקטאר פון "גאמא". דער משפט האט זיך אנגעהויבען 12 א זייער ביי טאג, און ער האט זיך גענדיגט 12 ביי נאכט. די "פריסאשונע" האבען ערקלערט דא-

געווארען און מען מוז שוין ווידער וואנדערען וואוהין די אויגען וועלען טראגען. — און די צדקה-פושקע פון דעם "באד" און גארדיענס' קלאפט שוין ווידער און מען וויל א טייל פאמיליעס אריבערהיערען נאך קאנאדא. דאס איז דער בעסטע מיטעל; מען ווערד פטור פון די שטארקע און מען קאן ווידער צופרידען זיין מיט דעם צושטאנד. — אי, טאמער אין קאנאדא? ... זאלען די דארטיגע יודען זארגען. נאר מיין יודענשטאט גיט! ...

י. מ. זל קינד.

פאליטישע נייעס.

— דאס, וואס פמט אלע צייטונגען האבען גביאות געזאגט, אז די רוחע אין סערביע וועט נישט לאנג דויערען, איז מקיים געווארען און קעניג פיאטער דער ערשטער, וואס איז ארויסגעגאנגען אויף א מעגליכען שטוהל, וועדער איז בעפעקט מיט בלוט, פיהלט שוין איצט ווי אונזיקער און גליטשיג אזא טראן איז. דער טייל פון פאלק, וועלכער איז מיט דער רציחה, וואס האט פאסירט אין קאנאק אין דער נאכט פון 11 מען יוני, נישט צופרידען געווען, האט דעריבער ביז היינט געשווינגען, ווייל ער האט גערעכענט, אז דער קעניג פיאטער אליין, וועט הייסען די רוצחים בעשטראפען. היינט אבער, אז עס זענען שוין פארביי מעהר אלס דריי חדשים און די רוצחים, לא די, וואס מען בעשטראפט זיי נישט, מאכט מען זיי נאר פאר די גרעסטע מענער אין דער מדינה, (דעם גרעסטען אנפיהרער פון די רוצחים, דעם פאלקאוויטש מאשין האט מען אריינגענומען אין קריגס-מיניסטעריום) היינט קאן שוין דאס פאלק נישט מעהר שווייגען, און דאס חיל, וואס שטעהט אין נישט האט פארלאנגט געפנטליך, מען זאל די רוצחים בעשטראפען מיט דעם מוים און דער גענעראל מאנדעניטש האט די נישטע אפיצירען געהאקען מיט אלע מיטעל. מען האט אפילו דעם גענעראל מיט די אפיצירען, וועלכע זענען גע-וועזען די הויפטאנפיהרער פון דעם בוגט קענען דעם נייעס קעניג ארעסטירט, אבער מען האט זיי, לויט דעם ווילען פון פאלק, באלד געטימט צוריק ארויסלאזען פריי. קעניג פיאטער פיהלט שוין וואס דאס הייסט זיין נישט א הערשער אפערען פאלק נאר א קנעכט ביי די אפיצירען, און סערביע וואס איז געוואהנט צו בייטען איהרע הערשער, וויל שוין ווידער עפס נייעס אויסטון, נישט קוקענדיג אויף דעם, וואס דער צושטאנד אויף די באלקאן-לענדער איז אהן דעם גענוג אונרוהיג און מוראדיג.

— אין די באלקאן-לענדער הערען די אונרוהען נישט אויף, די מאקעדאניער האבען זיך פארנענומען איין טאל פאר אלעמאל אראפצווארפען דעם יאך פון דער מערקישער רעגירונג פון זיך. דער ריבער קומען זעהר אפט פאר קליינע און גרויסע מלחמות צווישען די מערקען מיט די מאקעדאניער, איינענפאהנען אונטערמינעט מען, קאנסולען הרגעט מען און נאנצע שטערט און דערפער ווערען פאר-ברענט. די מערקיי בעמיהט זיך אפילו די אונרוהען איינצושטימען, זי שיקט איהרע סאדראטען צו מאכען ארבעטונג, צו בעשטראפען די מורדים. אבער נישט אזא שוואכע רעגירונג, ווי מערקיי איז אין שטאנד אזא שטארקע געווענונג צו אונטערדריקען; בפרט נאך, אז די בול-גארישע רעגירונג שטיצט די מאקעדאניער מיט אלץ, וואס עס איז

האבען געווארמט אויף א זאמלשעפּקע צו קענען אָנפאלען אויף יודען. עס איז זיי דאס באלד געראטען. א פּויער מיט זיין ווייב זענען אריינגעגאנגען צו שאול זלמן דילבערג אין געוועלכ קויפּען לעדער. די פּויערשע האט צוגעהאפּט א שטיק לעדער און איז ארויסגעלאפּען. דער יוד האט מסתמא נישט געשווייגען, האט זיך געהייסען בעצאהלען, איז דער פּויער ארויסגעלויפּען מיט א געשנייט צו די מענקע, אז דער יוד האט געקוילעט זיין ווייב און איהר צוגענומען דאס געלד, וואס זי האט געליינט פאר א ביק. דאס איז געווען, ווי עס ווייזט אויס, א צייכען צום פאנגראם נאך פון פריערע אָפּגעשמועסט. א מענגע פּויערען זענען געפאלען דאס געוועלכ. דילבערגען, א יוד פון זעכציג יאהר, האט מען געשלאגען מיטשעלע, צעפלוטיקט און צעפיללט האט מען איהם ארויסגעשלאפּט אויס'ן געוועלכ און מען האט איהם איין אויג אויסגעשטאקען און אזוי ארוםגעשלאפּט אין גאנצען מארק. אנדערע פּויערען האבען געהאקט פענסטער, געראפּעוועט סחורות, צעבראכען מעבל, ארויסגעלאזט פעדערען, אזוי ווי דער מנהג איז. א שוסטער לייזער בורג איז מען געפאלען, מען האט צעבראכען אין שטיב אלדינג, וואס האט זיך גאר געלאזט. צולעצט האט מען מיט א צוואנג זיין פלייש אויסגעריסען, אזוי האט מען אויף געטאן זיינס א לענג יונגל. צווישען די מערער איז געווען א פינאנץ-אויפּגער-אויפּוועהר סקאלסקי אין מאדור. ער איז געשטאנען מיט די שאפּלא אויף א טיש און האט קאמאנדירט די חברה רייכערס. א יונגל האט מען גע-ווארפּען אין וואסער אריין. מען האט איהם אָפּער נישט פארניגען ער זאל באדן שטארבען. האט מען איהם ארויס גענומען און אויסגע-בראכען אלע צייהן. ער ליגט איצט אין טשעגנאוויץ אין שפיטאל. שווער פארוואונדעט זענען אויף דחמאל גיער, יודל קארפל, אפּעלע אייגענבערג און זיין אלטער פאטער. לייכט פארוואונדעט זענען מעהר ווי פיערציג יודען. איין ארימען בעל עגלה האט מען אָוועק גערויבט צוויי פערד מיט'ן וואגען. די יודען זענען געגאנגען אין די פאסט טעלעגראפיערען קיין סניאטין בעטען פון די סטראקסווא הילף, האט זיי דער פאסט-מיסטער געגעפערט. אז ער האט גיט קיין צייט. מען זאגט, אז מען האט די דראשען פוקס טעלעגראף צעריסען. פרייטאג צו נאכט איז דאס שטעטל ריהיג געווארען. אָפּער די יודען האבען מורא געהאט צו געהן שלאפען; א סך זענען אנטלאפען אים שבת אין גרעסערע שטעט אריין. די איבריגע האבען זיך געהאלטען אין די קעלערס. מינדער האט מען געהאלטען אין די אייוועגס.

דער קייזער איז די וואף געווען אין לעמבערג, האט זעהר פריינדליך געשפּאנגען די ראשי תהלה מיט די רבנים און האט זעלבסט דערמאנט דעם רב א ברכה צו טאכען. ביי א הויכען בעאמטען האט דער קייזער געפרעגט אויף דעם פאנגראם אין זאבלאטאו. דער פער-אסטער האט איהם געזאגט, אז די יודען זענען גאר נישט שולדיג געווען. דער קייזער האט פארויבערט, אז ער וועט גוט חוקר דורש זיין. — עס איז אינטערעסאנט און זעהר טרויריג צו וויסען ווער די העצערס זענען. עס זענען דא אַזוינע, וואס האבען בעדארפט צו היטען די אָרדנונג. איין פאסט וויל איד דא ווייזען. עס איז בעקאנט, אז אין אונגארישען פארלאמענט האט מען דאס מיליטער-געזעץ נישט בעשטעטיגט, די אונגארן פארקאנגען אייגען מיליטער. דורך דעם האט מען דאס יאהר נישט אויסגעהויבען קיין גיי מיליטער אין אונגארן.

שענוסקין פאר שולדיג אין בעפאלען מיט א בונה צו טירמען קרו-שעוואנען און האבען איהם אָפּגע'משפט: צו צונעמען פון איהם אלע רעכטע, און ארעסטאנסקע ראמע אויף 6 יאהר. ווי דער פּעט. וויצדאמאסטי שרייבט האט זיין אָנוואקאט מיראנאו אנגעקלאגט אויף דעם משפט אין סענאט.

ענגלאנד. די שמואל מאנטאנו אין לאנדאן האט מנרב געוועזען 10,000 פונט שטערלינג צו קויפּען ערד אין וואוד גרין (א פלאץ ביי לאנדאן). און דארטען בויען ביליגע חירות פאר אַרימער לייט פון פארשידענע גלויבענס.

סערביע. דעם 28 אויגוסט האט גענאלט זיין אין בעלגראד, די הויפטשטאט פון סערביע, איין אנטיסעמיטישע אספה, נאר די דארטיגע סאציאליסטען האבען נישט דערלאזט די אספה ואל יוד צו-וואמענקומען, זיי זאגען אז אין סערביע איז נישטא קיין יודענפראגע.

III. ציוניסטישע נייעס.

— ווי די צייטונגען שרייבען וועט ארויספאהרען די יודישע עקספּעדיציע אויספארשען דאס לאנד אונגארא אין מזרח-אפריקא שוין אין חדש סעברואר 1904. מען רעכענט, אז ד"ר הערצל וועט אויך איין אנטייל נעמען אין דער עקספּעדיציע. אויב מען וועט געפינען, אז דאס לאנד איז גוט צו מאכען דארטען קאלאניעס, וועט מען עפענען איין אפּרעקא-באנק, ווייל דער קאלאניאל-באנק מען יוד נאר סערבער מען מיט קאלאניאליזאציע פון סוריא און פאלעסטינא.

גראף ל. נ. טאלסטא.

דעם 29 אויגוסט האט דער פּעריהמטער רוסישער שריפטשטער-לער גראף ל. נ. טאלסטא געפייגערט אין זיין דאך "יאסנא פאלא" זיין 75 יעהריגעס יוביליאום אין דעם קרייז פון זיין פאמיליע. צו דעם יום-טוב'דיגען טאג האבען זיך ביינ גרויסען שריפטשטעלער פאר-וואמעלט זיינע אלע קינדער און אייניקלעך.

פון אלע עקען וועלט זענען אנגעקומען הונדערטער טעלעגרא-מעס, אין וועלכע מען ווייזט דעם גרייזען שריפטשטעלער גליק. ריהענדיגע טעלעגראמעס זענען אנגעקומען פון יודען, ארמע-נער און אנדערע פעלקער, אין וועלכע עס ווער אויסגעדרוקט דאנק פארקייט פאר די מלחמה ווענען אמת און ליבע צום צווייטען.

קארעספאנדענציעס.

א נייער פאנגראם אין גאליציע.

קראקא. נאך איין טרויריג ערזייגניס האט אינא געפעהלט צום אלטען יאהר, האט זיך עס געטראפּען אין זאבלאטאו, אקליין שטעטל ביי קאלאמעא אין גאליציע. דעם גאנצען וואסער זענען ארוםגעפאהרען פוילישע אגיסטאטארס אין מזרח-גאליציע אויסצובונ-טענען דאס פאלק גענען יודען נאך דער אלטער מעטאדע, כדי די פויערען זאלען פארנעסען אן זייערע רעכטע אויסגאבעס, די פריצים. דעם גאנצען וואסער האבען יודען אין די קליינע שטעטלעך אין גא-ליציע געלעבט אין פחד, גאר זיי האבען זיך נישט געקאנט העלפען. ערשט איצט, סוף וואסער, איז דער ישטורס אויסגעבראכען. פרייטאג דעם עלפטען סעפטעמבער נאכמיטאג האבען זיך פערזאמעלט טויזענ-טער פויערען פונם יוד אין דעם רינגפלאץ אין זאבלאטאו און

פון דענסטמאל אן האב איך א טאוולענעס מאטען געהאט, איזער ווייסט?

אונ מיין מאטע, איך האב געהערט, זי האט אויף איזער געט ביינאכט געוויינט — געוויינט גישט, וואס האט זי געהאט צו וויינען? מיין מאטע האט דאך געשיקט פינקטליך יעדען חודש 20 רובל פון אמעריקא מיט א בריף? ... נאר זי האט געקערעכצט — געלעגען גאנצע געכט אונ געקערעכצט. אונ מיין יונגערן ברודער יצחק לעבען, וואס ער איז מיר איזער געשלאפען, האט זי געהאלט, האט זי געקויפט: יצחק לעבען, וואו איז דיין מאטע? דיין מאטע וואו איז?

אונ צו מארגענס איז זי צום פאטאגראפסט געגאנגען, אז ער זאל זי אין א קאפעלוש פאטאגראפירען, אז שעה זאל זי אויף דער פאטאגראפיע ארויסקומען, אונ דאס בילד מיין מאטען אין אמעריקא געשיקט.

אונ דאס בילד האט געהאלפען אונ מיין מאטע האט פון טאג-טעג א שיפס-קארטע געקריגען — פאר זיך מיט די קינדערלעך אונ געלד אויף דער הוצאה — אונ איז אראפ אהין.

איך בין דערווייל קיין לאדו אנגלאפען, אין א פאבריק אריין מיין מאטע האט מיר אפילו געשריבען דערגאנץ, אז דער מאטע האט געשיקט שיפס-קארטען — נאר דאס בריפל האט אויסגעזאגט, אז אהן מיר וועט אויף א ביסל פעהלען צו דער הוצאה.

א יונג בין איך דאך, א יונג ווערד אין ערגעץ גישט פארלארען, קמשארט צוויי הענט, צעהן פינגער אונ ווידער, איך האב דאך דא א בלח שוין געהאט...

פרעגט מיר בחרם אין וועלכען טאג מיין מאטע איז אנגעקעגן פאדערען, דאס בריפל האב איך פארלארען — אונ אסור זיך מיט איזער ס'מאל געזעגענט.

אט האט מיר די מאטע א קישעלע איבערגעקלאזט, ליג איך אויף דער נאכט אויף מיין קישעלע, אונ עס דאכט זיך מיר, אז דאס קישעלע זאגט מיר א גרוס אב...

אונ אט דרעה איך מיר ארום אין גאס, אהן מאטען אהן מאטען. מיילמאל דאכט זיך מיר, אז איך בין פון א שטיין ארויסגעקומען, מיילמאל — אז מיינע עלטערן זענען אויסן "פעלד", נאר איך דער-שרעק דאך מיר, איך האב דאך א מאטען, איך האב דאך א מאטען, אט ביי מיר אויף דער וואנט הענגען זייערע בילדער, נאר זיי שווייגען פמיר.

אונ פון דענסטמאל אן דאכט זיך מיר, אז אמעריקא איז מיר א צווייט בית הקברות — עס האט מיר מיין מאטען, מיין מאטען צו-גענומען — אונ מצבות, זייערע פאטאגראפיעס איבערגעקלאזט.

אונ אט פאדער איך דאך איצט אויף קבר אבות. וואו בין ירושלים אדער קיין אמעריקא? פער! נארישע געדאנקען. שלום אש.

דער נאמעסט'יק איבער אונאנדא.

די ענגלישע רעגירונג האט אין די אפיציעלע צייטונגען פארגעשקליכט דעם בעריקט פון איזער נאמעסט'יק פון אונאנדא לארד משהאלס עליאט, וואו ער בעשרייבט דאס לאנד.

אונ פרי עס זאל גישט פעהלען קיין פאלדאטען האט מען אין עסטרייך אונ אין אונגארן די אויסקעדינטע פאלדאטען פונם דריטען יאהר גישט אהיים געלאזט. די אפיציערען האבען געהאט א בעפעהל די פאלדאטען צו געבען צו פארשטעהן, פארוואס מען לאזט זיי גישט אהיים. א קראקאווער פוילישע צייטונג איז מודיע ווי אזוי א לייטנאנט אין פרועמישל האט דאס איצט מודיע גענוען זיין קאמפאניע. דער אפיציער האט גערופען די פאלדאטען אין וואלד אריין אונ האט פאר זיי געהאלטען א רעדע, אז נאר די יודען זענען שולדיג וואס די אויסקעדינטע פאלדאטען געהען גישט אהיים. די רעדע האט אויף די פאלדאטען געמאכט א גרויסען איינדרוק אונ די קריסטליכע פאלדאטען האבען אויסגעלאזט זייער ביז הארץ צו די יודישע פאלדאטען פון זייער קאמפאניע. די צייטונג בעמערקט, אז מען ווייסט גישט צו האבען אלע אפיציערען אין פרועמישל אזוינע רעדעס געהאלטען, פון דעם אפיציער ווייסט מעי דאס זיכער.

ל

אויף קבר-אבות.

(מאנאלאג)

זיי מיר געגריסט אמעריקא. איך קען דיר נאך גישט — קיינמאל נאך דיר גישט אנגעקוקט, ווייט ביזט דו פון מיר אונ דאך אזוי גאהנט, קאן נאך עפנים געהנטער זיין?

שווייגט, אט פאדערט מען דאך איצט דיר א נאכמען דיר, וועל איך מיר פון וואנען אראפ אונ בלימלעך בייסען, א קראנץ מיר פלעכטען, אונ וועט מען אט באלד פארן בית הקברות פארביי פאדערען, וועל איך אראפגעהן, אריין אין "פעלד", אויסקלויבען מיין מאטענס, מיין מאטענס קבר, דאס קענען בלומען אויף זייער מצבה לעגען. בלייבט געזונט איך פאדער קיין אמעריקא!

וואס רעד איך? מיין מאטע, מיין מאטע זענען דען חלילה גע-שטארבען? זיי זענען דאך נאר אין אמעריקא — קיין אמעריקא גע-פאדערען. — צום ערשט האט מיין מאטע זיך אויפגעחאפט ביי נאכט. צו מארגענס אין דער פריה, האט די מאטע געפונען א בריפל אויסן טיש: צו מיין ליב ווייב, צו מינע ליב קינדערלעך: זייט מיר מוחל, איך פאדער קיין אמעריקא — מונען נאך שפעט. מיין מאטע האט געוויינט — אונ דערגאנץ האט דער מאטע פון דאךט געשיקט געלד — דאלארס, 5 דאלארס. 5 רובל האט ער נאר פון דאךט ארויסגעשיקט. אונ דא איז עס געווארען 10 רובל... א רייך לאנד מוז עס זיין, עס איז גישט מקפיד אויף קיין געלד... איין רובל, צוויי רובל... אונ מיין מאטע האט זיך פון דאךט אין גילדענע קייטען געלאזט מאכען. אין די גאנצע שטאדט האט מען די פאטאגראפיע ארויסגעטראגען. אונ אט איז דאך מיין מאטענס בילד אויף דער וואנט געהאנגען. אונ איך בין אלעמאל דערצו צוגעגאנגען, אונ עס אונגעטאפט, אט דאס איז מיין מאטע, מיין מאטע. אונ איך האב דעם מאטע געהאלט, גע-קוישט — דער מאטעל האט שטענדיג געשוויגען. איך האב געלאכט צו איהם, געוויינט צו איהם אונ דער מאטעל האט געשוויגען — א מאטעל איז דאך שטום — א מאטעל קאן דאך גישט לאכען, גישט וויינען... וואס גיין?

מיט די שולנים און מען הויבט זיך אן צו ראגלען. די פרויען פון ביידע צדדים שטייען בעת מלחמה פון אונטערן און מיט זייערע גע- שרייען געבען זיי דעם חשק זייערע מענער זיך בעסער און שטארקער באגלען, אום דעם שווא נוצר צו זיין.

אין דעם אפלאסט מאו, זענען די איינוואהנער זעהר איינפאלע, די ערשטער זענען זעהר וועניג בעוואהנט, און אויף א סך ערשטער בעגעגענט מען גיט קיין לעבעדיגען מענשען. אין צפון זייט פון דער שטאדט בארינגא בעשטעהען די איינוואהנער נאר פון דעם שבת מאסאי וועלכע וואנדערען שטענדיג איבער פערלדער און וועלדער, זעלען בעגעגענט מען א געביידע געבען דער באהן-ליניע, וואס געהט דארט, א דריטער שבת, וואס געפינט זיך אין דער פראווינץ קעניא מיט דעם נאמען וואנדערנאפא, איז נאך אין גאנצען ווילד. ער וואהנט אין די וועלדער און האט מורא פאר מענשען, אזוי ווי חיות. אויף דעם יאגד אויף חיות רעות זענען די דאזיקע ווילדע מענשען גרויסע בריות. זיי זענען אנגעקאדען מיט שווערדען און שפיזען אויף די נאקטע לייכער און רעכענען זיך פאר אויסגעצייכענטע חאפערס אויף העל- פאנטען. דאס פלייש פון העלפאנטען בענוצען זיי צום עסען.

דאס גאנצע מזרח-אפריקא געפינט זיך אונטער דער סיחרונג פון דעם ענגלישען מיניסטער פאר קאלאניעס, און אויף דעם ארט ווערד געסיידעט פון א בעזונדערען נאמעסטיק אדער פון א הויפט-קא- מיסאר און א וויצע קאמיסאר. די פארוואלטונג פון דעם לאנד געפינט זיך אין דער הויפטשטאדט מאמבאזא. די אויספיהרונג פון די שבתים צו די אייראפייער איז לויט די ציוויליזאציע ביי די שבתים. וואס ווילדער דער שבת, איז די שטאנא גרעסער צו די אייראפייער. אין די ערשטער וואו עס געהען די באהנען זענען די איינוואהנער געוואהנט געווארען צו די אייראפייער און עס איז קיין מאל גיט פארנעקומען זיי זאלען אנפאלען אויף איין אייראפייער.

די ענגלישע רעגירונג נעמט פאר אלע מיטלען אויסצונאמען די שטאנא צו די אייראפייער.

אויסער די דארטיגע קרענק, וועלכע מען רופט "פלאג" (פיעל דאקטוירים זענען איצטער פארנומען מיט אויסשטודירען די דאזיקע קרענק) איז קיין אנדערע עפידעמיע קראנקהייט דארט גיט דא.

די אייראפייער צייכענען זיך דארט אויס מיט זייער געזונטהייט, דער פראצענט פון שטארבען איז דער זעלבער וואס אין אייראפא און אין טייל ערטער נאך ווינציגער. דער קלימאט איז א מיטלער און אין דער צייט פון יאהר ביים זיך גיט שטארק דער קלימאט. די גרעסטע הייסע טעג זענען גיט הייסער ווי די פריהלינגס-טעג אין אייראפייאישע ענגלאנד. אין חודש דעצעמבער געהט פיעל רעגען. די העכערע טעמפעראטור איז פון 28 ביז 30 גראד נאך צעלסיוס, די נידריקסטע איז פון 10 ביז 12 גראד ווארעמקייט.

אין אלע ערטער פון אונגאנדא זענען דא א סך אייגענדיגעס, קאלעך געפינט זיך אין פארשידענע ערטער. ביי דער גרענעץ פון די דייטשע קאלאניעס געפינט זיך א סך סארע. אויף צפון-זייט געבען בארג עלבאן געפינען זיך גרופעס פון זעהר שענעם סארקאר-שטיין. דארט געפינען זיך אויך גאלד גרופעס.

די הויפט-פראדוקטען זענען בוימערל, נומא, אלערליי סארטען

זיין בעריכט האט מען פארגעשטעלט דעם פארלאמענט און מען האט עס פארגעשטעלט, כדי צו געבען ריכטיגע ידיעות וועגען דעם לאנד, וואס די ענגלישע רעגירונג וויל אנועקגעבען יודען.

מזרח-אפריקא געפינט זיך אונטער די שוץ פון דער ענגלישער רעגירונג, עס גרענעצט זיך פון מזרח און דרום זייט מיט די אנערעס וויק-טאריא און רודאלף, אין צפון זייט מיט די איטאליענישע קאלאניעס און טיף דזשובא, אין מערב זייט מיט די קאלאניען, וועלכע געהער צו דייטשלאנד. די גרענעצען מיט אפיסיגע איז גאנץ ביז איצטער גיט בעשטימט.

דאס גאנצע מזרח-אפריקא בעשטעהט פון זיבען פראווינצען (1 דזשובאלאנד, 2 טאלאנד, 3 סעוודיע, 4 אוקאספא, 5 קעניא, 6 נאוושא, 7 קיומו). אין דער פראווינץ קעניא געפינט זיך או- נאנדא, וועלכעס מען לעגט פאר יודען. אין דער פראווינץ קעניא איז איבערפילט מיט פערד, ווערבעלירען און איינזען. דא געפינט זיך בייקעוואקסענע פערלדער און פיעל ערטער אויף צו פאסען פארניש- דענע קהמות. אין אונגאנדא געפינט זיך די בעסטע ערד אויף צו זייען און אקענען ווי אין גאנץ מזרח-אפריקא. די ערד אין קעניא טיילט זיך אין צוויי סארטען, העכערע און נידעריגע. די לעצטע געפינט זיך ביי די טייכען טאן און דזשובא און ביים אזער וויקטאריא. דער הע- כערער טייל ליגט אין צענטאר פון דער פראווינץ און טאקי דא צוויי- שטען די וועגען נייראפא און מאו געפינט זיך אונגאנדא.

די הויפטשטאדט פון אונגאנדא רעכענט זיך סאמבאזא. אין דעם העכערען טייל פון קעניא איז דער קלימאט זעהר אנגעזונטער און גיט שטארק הייס. וועלדער און וואסער איז דא זעהר פיעל. אלע אייראפייאישע בריווען, וועקע מען פארזייעט דא, וואקסען דא זעהר געראטען, אין דער ערד געפינט זיך א סך מינעראלען. א טייל פארזי- כערען, אז אין טייל ערטער געפינט זיך גאלד-גרופעס און בריליאנטען. דער טייל קעניא איז בעזעצט מיט פארשידענע שבתים, נאר גיט גע- דיקט, אזוי אז עס געפינט זיך פיעל פרייע ערד.

די שבתים וועלכע געפינען זיך אין דער דאזיקער פראווינץ טיילען זיך אויף דריי גרופען. די ערשטע גרופע-וואקאמבא צייכענט זיך אויס מיט איהרע בעזונדערע בעגריפען וועגען פאמיליען-לעבען. גיט לאנג, ווען עס איז דארטען א הונגער געוועזען, זענען די פרויען פון דעם שבת אונטע צו די אינדיאנער און האבען מיט זיי קינדער געהאט. איצטער זאנען די וואקאמבער צו די אינדיאנער: "אונזערע ווייבער לאזט איבער ביי זיך און גיט אונז אונזען די קינדער, וואס זיי האבען געהאט פון אייך". נאר די אינדיאנער ווילען גיט אנועקגעבען גיט די קינדער און גיט די פרויען, און איבער דעם קומט פאר צווייטען די צוויי שבתים טחלוזות.

אין א צווייטען שבת מאסאי רעכענען זיך אלע מאנספילען פון 17 ביז 27 יאהר פאר סאלדאטען און אין די יאהרען סארען זיי גיט פארמאגען קיין שום בעל הביתשקייט. קיין אייגענטום און אפילו קיין פרויען. זיי ערלויבט מען גיט צו טריגען קיין בראנסען און אנ- דערע שארפע געטרענקע און אויף טארען זיי גיט בייכערען. מלחמות פיהרען זיי ווי די אלטע ריזארען, שלוצים פאלען זיי גיט אן אויף דעם שווא, נאר זיי זענען פריהער מודיע אז זיי וועלען אנפאלען. אין א בעשטימטען טאג שטעלען זיי זיך אויס אין א שורה פנים צו פנים

געזעלשאפט איז אָפֿהענגיק פֿון דעם יודישען פֿאלק דורך די גרינדער-
אָפֿיציען. וועלכע געפינען זיך אין די הענט פֿון די אויסגעקליבענע פֿון
פֿאלק. און וועלכע האָבען האַלב דעות ביי יעדער אָספּה — איז
שוין דערמיט גארנאָמירט. און די געזעלשאַפֿט זאל נישט אַרײַן-פֿאלען
אין די הענט פֿון געזעלשאַפֿט-מאַכערס, וועלכע וועלען די עמיגראַנט-
טען האַלטען אין אײַנזערגע האַנטשווען טאָק אײַנפֿאַר ווי געדונגענע
פֿוגלעס, אָבער ווי געזאָגט לאַזט זיך דערפֿיי נאָך פֿיעל רעדען און
איך מײַן, אז ווען סײַ וועט האַלטען דערפֿיי וועלען נאָך אין דינען
פֿלאַן פֿיעל זאָכען געענדיקט ווערען.

יעדענספֿאלס אָבער איז דער פֿלאַן פֿון דער אויספֿוירונג פֿאלעס-
מינאָס און צוריקגעווינג פֿון די יודען אַהין אזוי קלוג און פֿראַקטיש
צוגיפֿענעשטעלט בֿאַל, אז סײַ באַמט אַ הענט צו לײַענען, איך בין
נישט אײַמאַשטאָר די גאַנצע רעדע פֿון לעווי דא אײַפֿערצוגעבען און
פֿאַרלאַז מײַך אויף די לענער, אז זיי וועלען שוין גאָרזוכען די אײַפֿער-
זעצונג פֿונעם ספֿר אַלײַן, וואו זיי וועלען אלעס לײַענען בֿעקאַנט.

XXIX

די לעצטע קאפיטלען אין אַלמאָניאלאָג שטאַלען פֿאַר די רעזי-
דענץ-שטאָדט ירושלים.
דאָס איז באַמט אַ הײַנטיגע שטאָדט, וואו סײַ איז קאָנצענטרירט
אַלעס גוטע, אַלעס שטענע!

דאָס גרעסטע און שטאַרסטע הויז אין ירושלים איז גאטליך
די גרויסע שוהל אָדער דער בית מקדש-טעם, וועלכער איז געשטאַנען
נישט ווייט פֿונעם אָרט, וואו סײַ איז געווען דער אַמאָליגער בית-המקדש,
און איז אין זיינע קייט און שטענדיק נישט וועגנער פֿונעם אַמאָליגען.
סײַ איז געווען אַ גאַנצער וואַלד פֿון זאלען מיט גאָלדענע דעקער
בעדעקט!

פֿרייטאָג נאָך מיטאָג איז פֿלוצים דאָס געוויזט אין די גאסען
אַפֿגעשטעלט געוואָרען. דער שבת הײַבט זיך אָן. און פֿון אַלע זייטען
שטראָמען טענענען מענשען צו דער גרויסער שוהל צו, אָדער צו די
קלענערע בתי-המדרשים, וועלכע האָבען זיך געפֿונען אין אַלע עקען
פֿון דער שטאָדט. פֿרידריך מיט דורס פֿאַמיליע, וועלכע זענען אַזיג
אין ירושלים, געהען אויף אין שוהל אַרײַן, און פֿרידריך האט זיך גע-
פֿיחלט ווי אַ קינד, וואס האט נאָך לאַנגע לײַדען צוריקגעפֿונען זײַנע
עלטערן.

ירושלים איז אײַנגעטיילט אין צווייען: די אַלטע און די נייע
שטאָדט. די אַלטע שטאָדט אײַגענטליך איז איין אָרט וואו אַלע פֿעלקער
פֿון דער וועלט געפינען אַ הײַם, ווייל דאָרט איז געווען דאָס מענש-
ליכסטע פֿון דער וועלט — דאָס לײַדען. אין דער אַלטער שטאָדט
פֿון ירושלים איז אײַפֿערהויפֿט קיין פֿירונגס-הײַזער נישט געווען, נאר
לויטער וואַהלשטעטיגע הײַזער, פֿערשידענע פֿרייטען און שפּיטעלער
און ד. ג.

אין דער אַלטער שטאָדט פֿון ירושלים איז אויך געווען אַ הויז,
וועלכעס טע האט גערופֿען "פֿריעדענס פֿאלאסט". אויף די טויערען
איז געשטאַנען אַנגעשריבען: "אַלעס מענשליכע קעהר זיך מיט מיר
אָן". אין דעם פֿאלאסט איז געזעסען אַ פֿעשטענדיגער ראט, און וואו
ערגעץ אין דער וועלט טע האט זיך געמאַכט איין אומגליק, לטשיל
גרויסע שרפֿות, געוויסער, הונגער יאהר, עפֿידעמיע — ווערד פֿאַלד

פֿאַסאַלעס און אָרבעט, מאַכאַק און קאַרמאַפֿעל. נישט לאַנג האט מען
דאָרט פֿאַרזײַעט די אײַערסטע סאַרטען מאַכאַק פֿאַר סיגאַרען און
דער סאַרט מאַכאַק איז זעהר געראטען. גרויס האט מען אויך דאָרט
זײַט עטליכע יאהר אַנגעהויבען פֿאַרזײַען און עס איז יעדעס יאהר אַ
גרויס גראַמעניש פֿון תבואות.

אונאַנדער גערשטען און ווייץ, וואס מען האט נישט לאַנג עקס-
פֿערירט קיין לאַנדאָן, האָבען ספֿעציאַליסטען אונטערוואַכט און געפֿונען,
אז זיי זענען פֿיעל בעסער ווי די תבואות פֿון אויסטראַליע. אײַפֿער-
הויפט איז געפֿעלען די לאַנדאָנער תבואה-הענדלער אונאַנדער ווייץ,
פֿאַר וועלכען זיי האָבען געזאָהלט טײַערער ווי אײַראַפֿייאַשער ווייץ.
פֿלאַנטייזעס פֿון קאפּע האט מען געפֿירט פֿאַרזעצן געבען דער
שטאָדט קילקוא, די קאפּע-פֿייטער האָבען זיך זעהר גוט אַנגענומען
און מען האט אויף גוטע רעזולטאַטען. זיי און פֿאַפֿשזען (קוקורוא) וואקסט
דאָרט זעהר פֿיעל אין גאַנץ אונאַנדא. אין די לעצטע יאהרען
האט מען דאָרט געפֿונען אזוינע ביימער, פֿון וועלכע מען אַרבייט אויס
זײַרענס. די יאַפֿאַנער, וועלכע וואַהנען דא האָבען אויסגעאַרבייט זעהר
פֿיעל זײַרענס. אין דעם לאַנד געפינט זיך זעהר פֿיעל וואקסער-
קערסטע, וועלכע מען קאן געניצען פֿאַר מײַהלען, פֿאַבריקען א. ד. ג.
די דאזיגע וואקסערען טרענען קיין מאל נישט אויס.

די הויפטשטאָדט פֿון מזרח-אַפֿריקאַ מאַמבאַנאַ איז פֿאַר-
אײַניקט מיט אײַראַפֿאַ דורך דריי וועגען מיט דעם ים. די פֿאהן האלט
די לענג 582 ענגלישע מײַל, זי געהט פֿון מאַמבאַנאַ ביז דעם אָנער
וויקטאריאַ. די הוצאות פֿון דער ענגלישע רעגירונג אויף מזרח-אַפֿריקאַ
בעטערטעס 119.000 פֿונעם שטערלינג (בערך 1:190000 רובל).

שקלאפֿען-האַנדל איז דאָרט פֿאַרבאָטען און אַלע אײַגוואַהנער
רעכענען זיך פֿאַר גלײַכע פֿירנער. די אײַראַפֿייאַר קענען דא טראַנען
די זעלבע קלײַנער ווי אין אײַראַפֿאַ. גרינגוואַרן וואס וואקסט אין
אײַראַפֿאַ, ווי ציפֿעלעס, קנאַפֿעל, טײַערען, קרויט, פֿעטריישקע א. ד. ג.
וואקסט דא לויב. רינדער פֿלייש און קעלפֿערינס איז דא אויף פֿיעל
און אין טעם אַ סך בעסער ווי אין ענגלאַנד, אויף בויען געפינט זיך
דא אַ סך שטיינער און האַלץ, דאָס שטענעטע טעפֿעל מאן מען דא
מאַכען פֿון שוואַרץ און רויט האַלץ, וועלכע וואקסט דא זעהר פֿיעל.

דער גאטעסטיק פֿון אונאַנדא האט געענדיקט זיין פֿעריקט מיט
די ווערטער: דאָס דאזיגע לאַנד נאָך זײַנע טעלזות איז בעסער אויף
קאַלאָניזירען ווי אויסטראַליע און זיי זעלאַנדיע. טען דאָרף דאָס
לאַנד נאָך פֿיעל פֿאַרשען. פֿאַרשירענע קוועלען פֿאַר מסחר האט מען
נאָך דא נישט אַנגעהערט.

לאָרד טשאַרלס עליאט פֿאַרזיכערט, ווען אין דעם לאַנד וועלען
זיך געזעצן פֿעהיגע מענשען, וועט אונאַנדא ווערען אײַגע פֿון די
רייכסטע לענדער.

אַלמאָניאלאָג.

(ענדע.)

אין דעם פֿונקט לאַזט זיך גאטליך נאָך פֿיעל רעדען.
הערצל טינט. אז בפי די אָפֿיציען געזעלשאַפֿט איז פֿון אַנהויב אָן צו-
נויפֿגעשטעלט נישט פֿון קאפיטאַליסטען, וואס זוכען רוה, נאר פֿון ציו-
ניסטען, וואס שטרעבען צו אַ גאַנצאַנאַלען אידעאַל און אזוי ווי די

דא האבען זיך געפילדעט צוויי פארטייען. איינע איז געשטא-
נען פאר לעווי און די אנדערע פאר דעם פּרעזידענט פון דער אקא-
דעמיע דאקטאר מארקוס.

אינטערעסאנט אבער איז, אז נאך דאזיגן צוויי סאנדיראטען
האבען ביים קאנגרעס זיך קאטעגאריש אפגעזאגט פון דער גרויסער
שטעלע. לעווי וויילער האט בעסער געוואלט בלייבען ביי זיין ריזיגער
ארבייט, ביי וועלכער ער האט געגלויבט מער נוצען צו ברענגען, און
מארקוס ווייל ער האט זיך גערעכענט שוין פאר צו אלץ און גיט
פעהיג צו פארשטעהן די פּעשטערעפונגען פון די יונגע לייט.

דאקטאר מארקוס מיט לעווי צוזאמען רעקאמאנדירען דעם
קאנגרעס, מע זאל אויסקלויבען דוד ליטוואק אלס דעם פעהיגסטען
און קלוגסטען מאן אין לאנד. דאקטאר מארקוס ערקלערט דערביי, אז
אזוי ווי ליטוואק האט זיך פון דער קלענסטער שמוסע ארויסגעארבייט
צו זיין איצטיגער מדרגה, איז איהם דעריבער נאך מער צו שטענען.
מע דארף ווייזען, אז יעדעס מיטגליד פון דער גייער גענעלשאפט קאן
קומען צו דער העכסטער מדרגה אין דער מדינה.

דער קאנגרעס קלויבט ווירקליך אויס דוד ליטוואק. ער אליין
אבער איז ביים קאנגרעס גיט געווען, ווייל ער איז געווען דעמאלט
ביי זיין קנאקער מוסער. די בשורה, אז איהר זון איז געווארען דער
גרעסטער מענטש אין דער מדינה, מרעסט די ארעמע זיידענע געביד
אין דער לעצטער מינוט פון איהר לעבען און פארשליסט איהר די
אויגען מיט א שטייבעל פון גליק. אין דיזער לעצטער מינוט ווערד
אויף געשלאסען דער שדוך צווישען פרידריק און מרים, דורס שוועס-
טער און פרידריך מיט מינגסקאטען טרעטען אריין אין דער גייער
גענעלשאפט.

אין שבועה זענען זיך אלע פריינד צוויספגעקומען מנהם-אבל
זיין דוד ליטוואק דעם גייעם פּרעזידענט און זיין אלטען פאטער.
דוד איז געווען זעהר נידעריגעשלאנגען פון דער מוסערס טויט. דאך-
טאר מארקוס אבער האט איהם געוואלט ארויס ציהען פון די מויעריגע
געדאנקען און יוהם אומקעהרען צום לעבען. ער זוכט דעריבער צו
פארפיהרען א שמועס וועגען דער גייער גענעלשאפט און איהרע
עגינים. פרידריך שטעלט דערביי אויף א שאלה, וועלכע יעדער פון
די געסט בעעגפערט אויף איין אנדער אופן.

די שאלה איז געווען:

"מיר זעהען דא א גייע, א גלוקליכער פאךס פון צוזאמען-לעבען
פון מענטשען — ווער האט דאס אלעס באשאפען?"
דער אלטער ליטוואק ענטפערט: "די גויט!"
דער ארטיסטעקטאר שטייט עק זאגט: "דאס ווידער-פערטאיי-
גינטע סאלקו!"

קיינמאל ארמ זאגט: "די גייע המצאות!"
דאקטאר מארקוס זאגט: "די חכמה!"
לעווי זאגט: "דער רצון!"
פראפעסאר שטייט עק זאגט: "די פחות פון דער טבע!"
דער ענגלישער גלח זאגט: "דאס סבולות!"
דעשיד-ביי זאגט: "די אמונה אין זיך אליין!"
דוד ליטוואק זאגט: "די ליבע און דאס לייכע!"

אדער טעלעגראפירט און פון ראנען ווערד באלד הילף געשיקט.
אדער קומען פון דער באגזער וועלט גרבות און איידלע כברים זאנען
אדער אפ זייערע עולמות. אינ'ם פרידענספאלאסט ווירקט מען גיט
פאר'ן יודישען לאנד און זייערע בעוואהנער, נאר בפירוש פאר אנדערע
לענדער און פעלקער, ווייל אינ'ם יודישע לאנד קאן שוין אזא גרויסע
גויט גיט הערשען, נאכדעם ווי די גענעלשאפטליכע אייגריסטונג האט
דערלאנגט אזא שמוסע.

אויסערדעם האט זיך אין ירושלים געפונען א "יודישע אקאדע-
מיע", אין וועלכער סע איז געווען דער ראש דער בעקאנטער געלערד-
טער דאקטאר מארקוס. די אקאדעמיע איז פּעשטאנען, אזוי ווי די
פראנצויזישע אקאדעמיע פון פערציג חברים, וועלכע ווערען אויסגע-
קליבען אויף לעבענסלאנג, און נאר ווען איינער פגהלט זיך, קלויבען
די חברים אויס איין אנדערען חכם אויף זיין ארט. די אקאדעמיע האט
גיט צו טון מיט אייניגע גאציאנאל-אינטערעסען. זי דארף אפשאצען
די פארדינסטען פון יעדען חכם אקעגען דער גאנצער מענשהייט. די
אקאדעמיע ענטוויקעלט דעריבער הויפטזעכליך פילאזאפיע און שטענע
קונסט, טעכנישע און מעדעצינישע וויסענשאפט און איז אין א גרוי-
סע מאס די גרויסע זון פון חכמה, וואס בעשיינט גיט נאר דאס יודישע
לאנד אליין נאר די באגזע וועלט.

הערצל אלס קינד פון דער אייראפייאישער ליבעראלער וועלט-
אנשוואונג קאן זיך גיט פארשטעלען א קולטור-לאנד, וואו די חכמים
פארשליסען זיך אין איין ענג רעמט פון אייגענע סאלקס-אינטערעסען.
אזא לאנד האט גיט קיין ווערט פאר דער מענשענהייט. הערצל וויל
אבער ווייזען, אז די יודישע מדינה וועט גיט נאר זיין א מקום מקלט
פאר די געיאנטע און געפלאגט יודען אליין. זי וועט ווערען א מדינה
פון ליכט און בילדונג פאר דער גאנצער וועלט. זיין אידעאל דערביי
איז אויף דאס אידעאל פון די גביאים און פון אלע בעסערע מענטשען
פון אונזער פאלק. אסדרה'ס שרייבט אין איין ארט, אז ער קאן זיך גיט
פארשטעלען, אז גאר צוליב דעם האבען מיר געליטען גלות אזוי סיעל
יאהר-הונדערט, כדי נאכדעם צו ווערען א קליין אומה'לע ערגעץ אין א
ווינקעלע, מיט וועלכער די דיסלאמאטיע זאל זיך שפילען ווי מיט א
מיאשישקעל. גיין, זאגט ער, אז די יודישע מדינה וועט אויסגעבויט
ווערען, מוז זי זיין א מקום מקלט פאר דער אייביגער גערעכטיגקייט
און דאס יודישע פאלק דארף ווערען לאור גויס, א שיינ פאר אלע
פעלקער. אזוי שטעלט אויף הערצל פאר אין זיין אלטגיילאנד
און די יודישע אקאדעמיע, און דער בעוואוסטער מאלער איזאאקס,
און דער פריעדענס-פאלאסט און אלעס אנדערע, וואס מיר זעהען אין
הערצלי'ס ירושלים, שטעלט דאס אידעאל ארויס אין דער פראכט-
פאלקסטען פארמע.

XXX

נאכדעם ווי די וויבארעס צום קאנגרעס זענען שוין געענדיגט
געווארען און די גייערשע פארטייע האט בעקומען אזא שלאג, אז זי
האט שוין מער גיט געקאנט האפען אויף א גאנצן — האט זיך דער
קאנגרעס געדארפט צענויפסאדערען.
פלוזים אבער האט זיך דער אלטער פּרעזידענט ד"ר אייכענ-
שטאם אפגעזאגט און דאס לאנד האט בעקומען א גייע זארג, אויסק-
צוקלויבען א גייעם פּרעזידענט.

ווען איינער איז ברויז אומא האט מען געחאפט דאס ווערק צום איי-
פערזענען, געשטעטיגט ער נאר דעם אלטען קלל: "שנאה מקלקלת
את השוה" די שנאה פארשטעלט די אויגען און מאכט פון ווייס
שווארץ. אזוי ווי די ליבע מאכט פארקעהרט פון שווארץ — ווייס.

אמת אין דעם ספר זענען דא שטעלען, וועלכע זענען נישט
מוסקט מיט אויגעזעע פארשטעלונגען ווענען דער יודישער מדינה
דערפון אבער וואס איינער זאגט אפען און עהרליך ארויס זיין אמונה
ווערד נאר גיט קאליש. דערצו איז דא א קריטיק, איין עהרליכע און
ערנסטע, וועלכע ווייזט אן, אז דא האט דער מחבר א פאלשע ודיעה
אדער א שטענדיקען דרך און דער מחבר האט די מעגליכקייט אויף
זיינע אנזיכטען ליטעראריש צו געשיצטען, דעמאלט ווערד דאס פונ-
ליקום אויסגעקלערט. איך קאן די אנפאלער פונ'ם אלטנזיילאנד פאר-
זיכערען (איך רופ זיי אנפאלער ווייל קיין קריטיק אויף אלטנזיילאנד
האט נאך קיינער גיט געשריבען) אז אסך פון זייערע שרייבערייען
האבען אויך ביי איימיגען ארויס גערופען פראטעסטען. אסך פון זייערע
אידעאלען זענען אויך ביי איימיגען אויסגעקומען אפיקורסות, איין אויף-
גלייך פאר'ן פאלק. פאר וואס זשע קענען זיי צו אנדערע גיט באנוצען
דעם אייגענעם ארשין, מיט וועלכען זיי ווילען אליין געמאכטען ווערען?
אמת אין אלטנזיילאנד זענען מאנכע זאכען פארשוויגען גע-
ווארען, וועלכע קאכען אינא דאס בלוט און מיר וואלטען געוואלט
וויסען וואס מיינט דעריבער הערצל — נאר פון דעם וואס איינער
זאגט נישט זיין מיינונג קאן מען דאך גיט ארויסדרונגען, אז ער האט
גראדע די אדער יענע מיינונג און ווער עס שוים עס, געווייזט דערמיט,
אז ער זוכט זיך פשוט ווי מע זאגט, פון פוילע פערד פידקאנעס!

מיר פאליטישע ציוניסטען ווילען אויגער פאלק געבען א הייס.
מיר ווילען און גלויבען אין דער אויפגעבונג פון זיין גייסט און זיין
שפראך צוזאמען מיט זיין פאליטישער פרייהייט. נאר מיר גלויבען
אבער אויך, אז דאס פאלק בכלל איז גיט קיין שטיק מיינ, וואס מע
קנייט דערפון וואס מע וויל. איינער פאלק איז א פלייסיקער פקמיר,
ער לערנט אלעס וואס מע טראגט איהם אויגער: אחר-העם, הערצל,
גארדוי, בריסקער רב, גורער רבי; אבער סוף כל סוף שלאגט ער זיך
ארויס אויף זיין היסטארישען וועג. מיר ווינשען דעריבער, אז דאס
ביכל אלטנזיילאנד זאל באקענט ווערען ביי אלע יידען. דאס געזונטע
און ריכטיגע וואס דארט איז דא זאל עס אריין געמען אין קאפ און
דאס פאלשע און שוואכע זאל פארשטויסען ווערען דורך אנדערע
גוטע ווערק, וואס אויגער ליטעראטור האט זיין געשאפען און וועט
נאך פאשאפען!

משה קליינמאן.

צום זאמעלבוך "הילף".

מיר האבען געהאלטען פון אויגער מיטארבייטער ח' שלום-
עליכם די איבערגעצונג פון גראף לעוו טאלסטאיינס ווערק פאר'ן
ספארגיק "הילף": "צוויי מעשיות: 1) "אסר חרון" דער קעניג פון
אשור"; 2) "דריי שאלות", מיט פאלגענדען בריף:

געגעהרטער הער סאלאמאן נאומאוויוש!

איך שיק אייך די צוגעזאגטע "צוויי מעשיות" צום איבערגעצונג
זיי אויף זשאקאן און אפדורקען זיי אין דער יודישע אויסגאבע, וואס

דער אלטער רב, רב שמואל אבער הויפט זיך אויף און זאגט
מיט פונ'ם: "גאט!"
דער מחבר אליין אבער, וועלכער האט אין אנהאנג פון זיין ביכל
געשטעלט אלס עפיגראף די ווערטער: "אז איהר וועט וועלען איז עס
גיט קיין מעשה" שרייבט אצינד צום סוף אזוי:

"... אז איהר וועט אבער גיט וועלען, איז עס און עס בלייבט
א מעשה, אלסדינג וואס איך האב אייך דא דערצייהלט.

איך האב געוואלט א מעשה שרייבען, וועלכע זאל אין גלייכער
צייט זיין א תורה. מעהר מעשה ווי תורה! וועלען זאגען אפילו —
מעהר תורה ווי מעשה! וועלען זאגען אנדערע... ווען אבער דו, מיין
ביכל וועסט קומען צו פריינדליכע לייט, גרים זשע זיי פון מיין
נאמען און זיי, אז איך מיי: אז חלומ'ן איז אויך א גיגליכע זאך,
מיט וועלכער ס'איז פרא צו פארברענגען די צייט. חלום איז גיט אזוי
ווייט פון וויקליכקייט אזוי ווי א טייל מיינען. אלע גרויסע מעשים פון
די מענשען זענען פריהער געווען א חלום און וועלען אויך שפעטער
ווערען א חלום.

אט האב איך געענדיגט דעם "קצור אלטנזיילאנד". ווי איהר
זעהט האב איך מקיים געווען מיין הבטחה. איך האב מיך באמיהט גיט
אריין קריבען אין די רעד פונ'ם מחבר, איך האב גיט געוואלט לויבען
אדער שטענען דאס ווערק, וואס האט צווישען אונז אנגעמאכט אזא
רושם. איך האב נאר געוואלט דעם יודישען עולם בקצור באקענען
מיט דעם אינהאקט פון דעם ספר. און דאס האב איך, דאכט זיך,
אפיקסל דערלאנגט.

איך האב גאטדליך גיט געקאנט אייך א קעס איבערשרייבען.
איך וואלט געמוזט איינפאר דאס ווערק איבערגעצונג, ווייל אין אלט-
נזיילאנד שטעלט בעסט יעדעס ווארט פאר א גרויסען אינטערעס. איך
מיינ אבער, אז דער לעזער וועט נאך דעם זיך פאראינגערעסירען און
לייגען דאס ווערק אין דער יודישער אדער לשון-קודשער איבער-
איבערגעצונג, וועלכע וועט גיך ערשיינען.

נאכדעם אבער ווי איך בין מיט מיין ארבייט פארמיג געווארען
מעג איך מיר ערלויבען אויך א ווארט וועגען ספר בכלל ארויסצוגאנגען.
מאקס גארדוי האט זעהר ריכטיג געזאגט, אז דאס ספר איז גיט
נאר וויכטיג פאר יידען און ציוניסטען. ס'איז א קלאסיש ווערק אין
דער איינפאליטישער ליטעראטור. די רייכע פאנטאזיע וועלכע דער
מחבר ווייזט ארויס ביי'ם שיקערען די אומאפישטישע לאגע פון דער
יודישער מדינה, איז אזוי ענג און קונציג פארבונדען מיט געזונטען
רעאליזם, ווי נאך ביי קיינעם פון די אומאפישטען. דעריבער לייגעט
זיך דאס ווערק מיט איין אמת'ן פארברענגען.

פאר אינא ציוניסטען אבער האט עס נאר א בעזונדער ווערט.
גיס-דענדעדיג זיין דערפון וואס דאס ווערט קלערט מיט איינמאל
אויף, ווי אזוי דער דאקטאר ווערצל שטעלט זיך פאר די אויספיהרונג
פונ'ם ציוניסטישען רעיון, וועלכעס איז זיין פאר זיך זעהר וויכטיג
פאר אינא — אויסערדעם אבער געפינען מיר אינ'ם ווערקל אזוי פיעל
געזונטע ציוניסטישע רעזונות און אזוי פיעל תשובות אויף שאלות,
וואס ווערען אפט געפרעגט ביי ציוניסטען, אז דאס ווערק, בעקומט
מיט א טאל איין אגישאציאנס-ווערט פון דער ערשטער מדינה, און

יודישע פרויענוועלט

I. אקגעמינע נייעס.

— דער עסטרייכישע קייזער האט געשאנקען דער פרוי אַננא פון לופאס, די געוועזענע פארשטערער פון וויענער פרויענ-פעראייין, דאס גאלדענע קרייץ פאר די נוצען, וואס זי האט געבראכט דעם פאלק. און פרייליין לואיזע גיעסטינג האט געקומען די "עליזאבעט מע-ראילע" פאר איהרע פלייסנע השגחה אין דער ווירטשאפט-שולע אין וויען.

— א גרופע פעטערסבורגער פרויען האבען דערלאנגט א בקשה צו דער רעגירונג, מען זאל זיי ערלויבען צו מאכען אקאנגרעס פון אלע רויסישע פרויענ-פעראיינען. אויף דעם דאווענע קאנגרעס וועט פאך-האנדעלט ווערען די פראגען: ווי זאל מען ערציהען קינדער, ווי זאל מען מלחמה האלטען געגען שפרות אינ-ווי זאל מען בעשעצן די פרויען וואס ארבייטען אין די פאבריקען און געשעפטען, או מען זאל זיי נישט עקספלאטירען.

II. יודישע נייעס.

אין ניו-יארק האט מען אויפגעשטעלט א געדענקטאונעל אויף דער ריעווער פרייהייט-שטאטוע, וואס שטעהט אויף דעם האפען אין עלים-אילאנד, דער יודישען נאציאנאלען ריכטערין עמא לאנארס. וועלכע איז געשטארבען אין ניו-יארק אין 1887 יאהר. אויף דעם טאונעל איז אויסגעקריצט איהר געדיכט, וואס זי האט פארפאסט אויף די יודישע עמיגרנטען פון די 80'ער יאהרען. אין דעם געדיכט געסט זי אויס איהר הארץ פול ליבע צו די יודישע עמיגרנטען און זייערע קינדער, וואס זי האט פאר זיי געזאגט ווי אנערט מאמע זי האט זיי פארשאפט דורות, האט די קינדער געגעבען אין שולען אריין און האט פילע געטאן פאר זייער ערציהונג, איהרע הויכע יודישע געהילען האט זי אויסגעדרוקט אין פילע געדיכטע, וואס האט געשריבען אויף ענגליש. זי האט פארשטאנען העברעאיש, זי האט איבערגעזעצט ר' יהודה הלוי'ס שירים און ר' שלמה בן גבירולם שירים אויף ענגליש. זי האט אויך היינריך היינעס דייטשע געדיכטע איבערגעזעצט.

— אין ארעסער יודישען שפיטאל ארבייטען אהן געזאחלט דריי יודישע דאקטוירים פרויען: מאדאם פארקא, קעניגסבערג און קויפמאן. די משגיחים אויף דעם דאווענע שפיטאל, וועלכע האבען איינגעזעהן, אז די פרויען ארבייטען ווער ערנסט האבען זיך געווענדט מיט א בקשה צו דער רעגירונג, מען זאל די דאווענע פרויען געבען די אייגענע זכויות, וואס עס געקומען אלע וואס ארבייטען לטובה דעם פלל און דער רעגירונג.

— אס 14 סעפטעמבער איז אין לעמבערג געוועזען א יודישער קאנגרעס, וואס האט פארהאנדעלט די פראגע וועגען פרויענ-האנדעל, אין דעם קאנגרעס האבען אויך גענומען איין אנטויל אייניגע רבנים.

פרויען-מלוכה.

(ענדע.)

א בעל הבית'שע אין שטוב איז די נשמה פון שטוב; פעהלט זי אין א שטוב געהט אלץ ווי א שף און א רודער. און אויף צוליב דעם טאקי דאך די פרוי זארגען זי זאל נישט ענדיג געזונט זיין, כדי דער מאן זאל נישט דארפן. אויב דאס ווייב וועט חס ושלום קראנק ווערען, איבערגעבען די הויז-מלוכה אין פרעמדע הענט, וואס וועלען באן אפ'ס געם נישט קאנען אזוי גוט פיהרען ווי זי אליין.

געהט ארויס לטובה פון די פאראומליקסטע יודען אין קייזערייך. אויך וועל זיין זעהר צופרידען אויב די דאזיקע "צוויי מעשיות" וועלען וויפיל סינים איז מיטגעלעפן צו פארברייטען דאס בוך.

מיט גענצליכע אכטונג פארטיג צו דינען
לעוו טאלסמאן.
יאסנעפאליאנע 20 אוניקסט 1908.

אלערליי.

א שטומער אין אוניווערזיטעט. אין עמדיען (רייטשלאנד) האט אנגעברענגען שטומער, וואלטר קונצע, געענדיגט אלע קענטניסע, וואס עס איז גייט אריינצוקומען אין אוניווערזיטעט. דער דאזיגער שטומער האט גענומען פרינציפ-שטונדען ביי דעם בעוואוסטען לעהרער פאר שטומע ה' דאנער און קריצליך וועט דער שטומער האלטען אין לייפציג עקזאמען.

— ליקאנטראפיע אדער א נייער געברענגער. אין ארעסא איז קראנק געווארען 14 יעהריג קריסטליך יוגל אויף א משוגהדיגע קרענק. ער האט מיט אמאל אנגעהויבען צו אנגלייפען פון מענשען. אויף די שאלות, וואס זיין אומגליקליכער פאטער האט איהם געפרעגט, האט ער געענטפערט נישט מיט ווערטער. נאר מיט א מין ברומען ווי אבער. דער פאטער האט איהם געוואלט איבערקפירען צו א דאקטאר, נאר דאס יוגל האט זיך א ווארף געטאן אויף דער ערד און אויף אלע פיער אנגעהויבען לויפען, אלץ אויסמיידענדיג די מענשען און ארויסגעבענדיג משוגהדיגע ווילדע קולות אהן ווערטער און איז אזוי לאנג געלאפען ביז ער איז פארשוואונדען געווארען. ערשט שפעט אין דער נאכט האט איהם דער פאטער געפונען קיגענדיג אין א קליין צימער, געבען איהם איז געלענע א בינטעל גראו, פון וועלכע ער האט ווי א בהמה געקויט. דער-נעהענדיג דעם פאטער האט דאס יוגל זיך געפרוויט בעהאלטען און מיט א צימערליך קול געברומט. מען האט געלאזט רופען א דאקטאר. דער דאקטאר האט געזאגט, אז דאס איז אזא מין קראנקהייט. דער קראנקער פילדעט זיך איין, אז ער איז א חיה אין וואלד, עס איז די אייגענע קראנקהייט, וואס ווער דערצייהלט אין ספר דניאל פון געברענגער מלך בבל. די קראנקהייט הייסט אין דער מערעצין ליקאנטראפיע.

די צעפ ביי די חינועווער. א פראנצויזיש בלאט "L'echo de Chine" ברענגט די ידיעה, אז דער קייזער פון חוניה האט ארויסגעגעבען א בעפעהל, אז וויינע אונטערטאנען זאלען מעהר נישט טראנען קיין צעפ, ווי ביז היינט איז דארטען א הייליגער מנהג, שווער צו גלויבען, אז די חינועווער וועלען מרוצה ווערען זיך צו שידען מיט אזא הייליגע נאך, נאר אויב דער קייזער פון חוניה וועט דאס פועל'ן ביי זיין פאלק, וועט דאס הייסען א וויכטיגער שריט פאררווערטס.

ירושלים אויף דער וועלט-אויסשטעלונג. אויף דער וועלט אויסשטעלונג, וואס וועט זיין אין יאהר 1904 אין ס'ט לואיז אין אמעריקא, וועט מען פארשטעלען די שטאדט ירושלים ווי זי וועט היינט אויס. בשעת מען האט געלעגט דעם ערשטען שטיין אויפצובויען די דאזיקע שטאדט פאר דער אויסשטעלונג האבען זיך פילע מענשען אויף דעם פלאץ פארזאמלט און א גייסטליכער האט דערביי אנגעבעט געהאלטען, און דערע גייסטליכע, יודישע און קריסטליכע, האבען געהאלטען דערעם. די גאנצע צערמאניע איז געמאכט געווארען פון מענשען, וועלכע זענען אין ירושלים געפארען און זענען בשעת דער צערמאניע אנגעטאן גע-געוועזען אין זייערע ירושלימדיגע קליידער רייטענדיג אויף קעמלען און מולאייזקען, מען האט אויך געבראכט א גאנצע יודישע קאלאניע וואס וועלען נאכרעם, אז די געביידע וועט פארטיג ווערען פארשטעלען דאס אלטע יודישע פאטריארכען לעבען אין דער אמאליגער ירושלים.

געוועלשאפט. היינטיגע יאהרען קאן א פרוי נישט זיצען מעהר פאר-
קליבען אין איהרע פיער ווינקעלעך און זיך פאר קיינעם נישט ווייזען.
מען קאן שוין נישט פארברענגען די גאנצע צייט מיט שטריקען א
זאך אדער פארברענגען א העקד. דאס געוועלשאפטליכע לעבען איז
היינט שטארק געטוינקעלט, מענשען קומען זעהר אפט איינער מיט
דעם אנדערען אין פארבינדונג, מען קומט איינער צום צווייטען אין
געסט, מען קוקט זיך צו, ווי עס פיהרט זיך ביי יענעם אין הויז, און
זעהר אפט געפינט דער מאן, אז די וויקשאפט ביי איהם אין הויז
איז נישט אזוי גוט איינגעאדענט ווי ביי זיין גוסטען פריינד, וואו ער
פארברענגט אפט, דער מאן הייבט אן מחמת דעם צו קוקען אויף זיין
פרוי מיט איין אנדער אויג, הייבט אן ווערען אנגעפרידען, זוכט
שטענדיג חסרונות און אפט קומט דערפון ארויס א שלעכט לעבען
צווישען מאן און פרוי. דאס דארף די פרוי זעהן צו פארהיטען באלד
אין דער התחלה.

די פרוי דארף זיך בעמיהען, דעם מאן זאל די שטוב ויין ליב
און אנגענעהם, עס זאל איהם זיך נישט וועלען געהן אין פרעמדע
היזער און דאס קאן די פרוי דערברייכען גאר דערמיט, וואס זי וועט
זארגען, אז די וויקשאפט זאל זיין אין בעסטען אדנונג. און צו
דער וויקשאפט געהערט אלץ, פון דעם עסען, די טעבעל, ביז דעם
בעזים און א סמאטע צו דער פארקלענגע.

קיין מאן פארלאנגט נישט פון דער פרוי זי זאל זיין אליין אלע
שווערע ארבייט, אויב זיינע פארדיענסטען געלויבען איהם גאר צו
האלטען בעדיענטע. אבער צו א דיענסט, מעג זי זיין די גרעסטע
פרייה, מעג זי זיין מי יודע ווי איבערגעגעבען צום שטוב, דארף מען
ערשט רעכט האבען א בעל-הבית'סע. און דער עיקר דארף זארגען
די פרוי, אז עס זאל צווישען איהר און דער דיענסט נישט ארויס-
קומען קיין מחלוקות. ווען מען בעהאנדעלט א דיענסט גוט, איז זי
טריי און איבערגעגעבען די שטוב. עס האט שוין נישט איינקאל
געטראפען, אז די גרעסטע מחלוקות צווישען מאן און פרוי קומען
ארויס צוליב די דיענסטען. די פרוי קומט שטענדיג פארמערען פאר
דעם מאן אויף די דיענסט, דער מאן קאן נישט אזוי פיהלען די
עקרה, וואס די דיענסט טוט פונקט ווי די פרוי און דעריבער ווער
ער נישט אזוי שטארק אין פעס אויף דער דיענסט, און ביזערט זיך
נישט אזוי אן מיט אזא נגון ווי די פרוי וויל. די פרוי מיינט, אז דעם
מאן ארט גאר נישט וועגען איהר און ווערד אנגעפרידען מיט דעם
מאנס בעהאנדלונג. דאס איז איינער פון די הויפט-פעחלער, וואס א
סך פרויען טוען. יעדע פרוי דארף זיך בעמיהען, אז די דיענסט זאל
פון איהר צופרידען זיין. נישט אז די דיענסט זאל פאר איהר מורא
האבען, גאר דרך ארץ האבען און דענסטמאל וועט זי זיין איין אמת'ע
קייזערין אין איהר הויז און וועט וויקליך גליקליך פיהלען איהר
פרויען-מלוכה.

מלכה גאלד מאן.

רעדאקטאר: מ. ספעקטאר.

פעדלאג פאלקספילדונג.

איין אמת ריכטיגע בעל הבית'סע וועט זיך נישט אפזאגען פון
קיין שטוביגע ארבייט. זי איז פון דער נאטור בעשאפטען געווארען מיט
א טיפען בליק, וואס דרינגט אריין אין די מינדעסטע קליינגקייטען
פון דער וויקשאפט. און אז זי דארף אמאל, אז מען זאל איהר צו
העלפען אדער איין עצה געבען, דארף זי זיך ווענדען צום מאן, וועל-
כער האט איהר מיט זיין אייגענעם רצון איבערגעגעבען צו פיהלען די
מלוכה אין הויז, ווייל ער איז זיכער, אז זי פיהרט עס אויפ'ן בעסטען
אופן, און קלויבט נחת קוקענדיג אויף די אדענונג, וואס הערשט אין
שטוב און זיין פנים גלאנצט פאר צופרידענהייט, וואס גאט האט איהם
צו געשיקט אזא גוטע העלפעריין.

מיר זעהען אפילו ביי עופות, זארגען פאר יעדען געסט צוויי
פערזאנען, דער ער מיט די זי. דער ער, וועלכער איז בטבע שטארקער
און מוטיגער, פארנעמט זיך געוואהנליך מיט געבען פרנסה די פאמיל-
ליע, פליהט אויף די פעלדער אין ברענגט קערנער און איז מפרנס די
מוטער מיט די קליינע פייגעלעך, דערפאר אבער ליגט אויף די מוטער
א חוב צו ערציהען איהרע עופות'לעך אין זייער געבארענעם געסט, און
אמאל, אז מען דארף זי צו בעשיצען ווען דער פאטער איז גראד נישטא.
אט אזוי מוז די השגחה אויף דער פאמיליע זיין איבערגעגעבען
ביי צווייטען אין די הענד - ביים פאטער און די מוטער. דער פאטער
וואס איז בטבע שטארקער און מוטיגער, מוז זיך פארנעמען מיט
שווערערע ארבייט, ער מוז האנדלען מיט שווייט אויף פרנסה, מוז
מלחמה האלטען מיט דעם שונא, וואס דערצו בריוף מען האבען סיי
פיזישע סיי גייסטיגע קראפט. די מוטער אבער, וואס איז בטבע
שוואכער און איידקער, מוז זיך פארנעמען מיט אזוינע ארבייט, וואס
האטש זי זענען זעהר וויכטיג, בריוף מען דערצו קיין איבריג פיעל
פח נישט האבען.

אויף וויל דא אין מיין ארטיקעל דערווייזען די יונגע פרויען,
וואס האבען זיך אונטערגענומען, דערמיט וואס זיי האבען חתונה גע-
האט, צו פיהלען א וויקשאפט פאר זיך, די פרויען, וואס ווילען
אנוועקלאזען די מאמעס פארמוג און ווערען אליין מאמעס, אליין בעל-
הבית'סעס, ווי אזוי זיי זאלען זייער וויקשאפט איינארבעטען. אויף ביז
שוין, ברוך השם, א בעל-הבית'סע זענען עטליכע יאהר בעקומען, וויל אויף אייך
פראקטיק וואס אויף ראב אין די עטליכע יאהר בעקומען, וויל אויף אייך
דא איבערגעגעבען, אויף וויל אויף, יונגע פרויען, איין עצה געבען ווי
איינצופיהלען א הויז, וואס זאל שטימען מיט דער סאדע און דערפרי
אויף זיין בעקומען און אלע וואס קומען גאר אריין צו אייך אין שטוב,
סיי גוטע בעקאנטע, סיי די אייגענע פאמיליע, זאלען זיך פיהלען
צופרידען און דער עיקר, אז אלץ אין שטוב זאל זיין אזוי איינגע-
פיהרט, אז עס זאל שטימען מיט אלע פאקטען, וועלכע זענען נייטיג
צו די קערפערליכע און גייסטיגע ערציעהונג פון אייערע קינדער און
אזוי ווי היינטיגע יאהרען קאן מען נישט לאזען די קינדער, וואס
זענען אונז אזוי גאנצט צום הארץ, פון די אויגען, און זיך מיט זיי
גאר נישט אינטערעסירען, מען מוז א סך פון זייערע קינדערשע אייג-
טערעסען בעטראכטען אזוי ווי די אייגענע אינטערעסען, דעריבער
ווילען מיר זיך געמען די מיה אנצווייזען די יונגע בעלי-הבית'סעס
ווי זיי זאלען זיך פיהלען אין אלע זייערע בענעמונגען אין דער

(55)

(25—)

Книж. магазинъ В. Шейнфинкеля Варшава, Золотая 63.
Buchhandlung В Scheinfinkel, Warschau, Zlota 63.

בית מסחר הספרים
י. ראזמאוסקי בברדימשוב
ובחמלקה שלו בוארשא נאלעווי 34
אצל א. ציילענאלד נמכרים כל מיני
ספרים במקמים נמוכים. 16 50 (217)

היימישע מיטמאנען!
צו מעסיגע פרייען, אויך פער-
שיערענע צייטונגען צום לעזען ביי
אהרן משכיל-לאיתן
ווארשא, געניש 18, וואהננג 7,
50-25 אין טהויער, 2 שטאק, (192)

בית-מסחר ספרים
ב. צ. שיינפינקל
ווארשא ולאטע 63
מוכה, קונה ומחליף כל מיני ספרים
18 50 כתנאים נאותים למאד. (210)

נור מיט עמליכע רובר
קאן יעדער מענטש ביי זיך אויפן ארט
אנטוע פרנסה איינפיהרען. אברפייכע
ערקלערונג חנם לכל דורש.
Я Найдичъ, Варшава.

ТОЛЬКО и несколькими
рублями мо-
жетъ каждый завести постоян-
ный хороший заработокъ у себя
дома. Объяснение бесплатно.
Адресъ: Я. Найдичъ, Варшава.

בית-מסחר ספרים של
ו. ש. שרעבערק, ווילנא, טעפענע.
נמכרים כל מיני ספרים כתנאים נאותים.
Книжн. магаз. 3. III. Среберка,
225 Вильна. 50—13

!!! חדשה חשובה !!!

ידות-העט עם לוח-הישנה.
שש בקופסא אחת במחיר 1 רובל
ושש עשרה בקופסא " 2 "
יש להשיג אצל הממציא ע"י הכתבת:
Г. ЮФФЕ, Варшава, Павья 12.

Оптическое-Хирурги-
ческой складъ
И. ПИКЪ
Налевки 35 Варшава
רובכענדער עלעקטרא-גאלואגישע
מיט גומי פעלמאטין, וועלכע האלטען
גענצליך איין דעם ברוד און דריקען
נישט דעם קערפער. ברוד-און בייכענדער
פיר פרויען, עלאסטישע גומי-שטרומפפער
פיר געשוואלענע פיס, גארטענען פיר
גארבאטע, קינסטליכע פיס און הענד,
שטוצנע אויגען, ברילען מיט בעלגישע
גלעזער פיר קורצע און שוואכע ראיח, ווי
אויך אלע אפטישע און חירורגישע אר-
טיקעל אין גרויסען אויסוואהל צו זעהר
ביליגע פרייען עמפעהלט אפטיק
י. פיק, נאלעווי 35 ווארשא.
אין ווער צוגעפאסט דורך ספעציאליסטען
284 25 10

אהב את המלאכה!
אללע סארטען שפיגעל מאכען
לערנט אויס גרינטליך, אויך
דורך ברעפע

דער 25-יעהריגער פראקטיקאנט אין דיא-
שפיגעל-פאבריקאצין
Адресъ: Юды Вейнбляту
Варшава, Олизкая 22
(105) 25—22

ווינש-הארטען (לשנה-טובה) עם ציורים מצוין !

פראכטפאלע ארבייט! 20 סארטען ווינש-קארטען (פאסט-קארטען)
מיט פערשידענע שענע בילדער מארץ הקדושה. פריי פאר א קאלעק-
ציאן פון 20 שטיק מיט פרמא 50 קאפ. מוחרים און ציוניסטישע
פערזאנען בעקומען גרויסען ראבאט.
אויך געפינט זיך א פרעכטיגער אונגעהייער גרויסער אויסוואהל
פערשידענע שענע סארטען אויסלאגרישע ווינש-קארטען, אנטיקען
אונגעהייער בילד! פאר 5 רובל בעקומט מען א פאלישע-ענדריגע קאלעק-
ציאן ווינש-קארטען (וועניגער פון 2 רובל ווינש-קארטען ווערט מיט
קין נאכנאהמע נישט געשיקט, ביז 1 רובל קען מען שיקען מיט פאסט-
מארקען) אלע בעשטעלונגען ווערען ערפילט, שנעל און פונקטליך
גוט אין ביליג.

קארטא פאלעסטינא.
דיוע קארטע ענטהאלט: אללע שטעט, שטעטלעך, טייכען, טיילעך, אלע
אלטע און נייע קאלאניעס, צייגט אן די גרענעצען פון די שבטים, וויפיל
מענטשען יעדע קאלאניע האט און וויפיל ערד יעדע קאלאניע בעזיצט א. ד. ג.
דיוע קארטע איז פראכטפאל שטענדיק אין 8 שטעט פארבען, פריי 40 קאפ.
מוחרים און ציוניסטישע-פערזאנען בעקומען גרויסען ראבאט, וועניגער פון 5 קארטעס
ווערען מיט קין נאכנאהמע נישט געשיקט.
233 12 12
Адресс:
Книжный магазинъ Братъвъ Блетницкихъ въ Одессѣ.

Paryzkie nowe modele
rekomenduje znany magazyn
Okryć damskich, wierzchołw do futer i kostjumów
D. Borodowski, Warszawa, Leszno 9 m. 4.
Na żądanie wykonywam wszelkie obśtalunki
w 24 godzin.
(148) 25—17

ראזיערען אהנע מעססער !!!

מיינע אנטיסעפטישע ראזיר-מודער איז דאס בעסטע דער וועלט פיר
הערדען אויך פיר דאמען. אין איין פאר מינוטען קאנן יעדער מענטש זיך
זעלבסט אהנע מעססער ראזיערען, דיא הארע פאלען אויס אונד די הייט
ווינד וויכער און ווייס. מין מודער איז ווייס, שמעקט וויא פארפוס-וויפע,
אונד איז פאן דעם בעלגישען שטאמט-לאבארטאטאריע אונד גראסען
ארבעטען אלס אונזשארליך גארמערט.
איינע שאכטעל פראנקא קאסטעט 2.50 פראנק, 2.40 קראנען, 2 מארק,
2 שיללינג, 1 רובל. 3 שאכטעל 2 רובל 12 שאכטעל 5 רובל. 24 שאכטעל
8 רוב. געלד מוז מאן פאראויס איינשיקען פערנאכנאהמע, ווינד נישט געשיקט
J. B. Sakolsky, Wolf-Str. Nr. 2
Antwerpen (Belgien).

דיא ערשטע און איינציגע
מעכאנישע פאבריק צו רעפארירען שווערערק.
A. Гринштейнъ, Варшава, Новалипки № 58.

נעמט אן צו רעפארירען אלערליי **שווערערק**, עס מאכט קיין אונטער-
שיער נישט פון וואס פאר א נאנטונג לעדער עס איז. דיא לאטעס
ווערען געלעפט מעכאניש, גאר אהן נעהטע און די רעפארירטע שווער
קומען אויס ווי פון דער ניי, נישט צו ערקענען אויף זיי דעם מינדעסטען
צייכען פון רעפארירען.
פראווינציער, וואס ווילען זיך עפענען אום פאבריקעל, קען איך מיט זיי איינגען
לויט בעשטימטע בעדינגונגען, ווי איך וועל ענטפערן יעדען, וואס וועט אריינשיקען
א פאסט-מארקע פאר 7 קאפ.

דיא פאבריק איז יעצט איבערגעגאנגען אין מיין אייגענטום און
ווער עס וויל דארף זיך זעהנען נאר צו מיר
A. Гринштейну, Варшава, Новалипки № 58.
פיליאלען: I פראנצישקאנסקא 35 אין טויער II טווארדא 22 וואהננג 42
229 25—18
אין צווייטען הויף.
רעפאראצין ווערט פערפערטיגט ווארענדיג.

לעזט און הערט דעם אמת!!

אלע אנאנסירטע ברוכענדער מיט עלעקטריע
היילען נישט אויס קיין שום ברוד, דאס
גומינאט פון איינען ברוכבאנד איז ניר ער
זאל פלעסט איינהאלטען דעם ברוד אין נישט
דריקען דעם קערפער.
זאלכע פערפערטיגט
אין אייגענער פאבריק
וועלכע איז בעהרט
געווארען מיט מעדאילע
פון דער דאקטארסקע
אויסשטעלונג

Д. Мошковскій, Варшава
Налевки № 37 (135) 50—29

„אראגאגורסקי. ווארשא, לעשנא 4 №“
דאס איינציגסטע מיטעל צום אויסראטען נאגניאטקעס (הינער-
אויגען) בראדאווקעס און פערהארטעטע הויט צור פריי 30 קאפ'
און 50 קאפ'. פארדערן איבעראל. 25—25 (129)

די אלעמען בעוואוסטע אלער בעסטע:

I מא'שינען צום פערפערטיגן אלערליי פרוכטען, יאגדעס,
סעלעטרס, סארע וואסער און אנדערע מינעראל-וואסער, ליסאנאד, פער-
שיעדענע קוואסען, פראנצויזישע זיענדע געטרענקע און וויין, סידר,
שאמפאניער, חערעס, שיערי און אנדערע, צוגלייך אויך די בעשרייבונג
און כלים דערצו, מיט וועלכע עס צו פערפערטיגט.
II ס'פאנען שען און שטארק לויט די פראנצויזישע סיסטעמע
III דאמפא פאראטען צום דעסטעלירען און איבער-
מרייכען.
VI פאלשטענדיגע איינארדענונג צו אנשטאלטען אויף
מאכען אלערליי סארטען וואסערן שטעלט צו די פאבריק פון
מאשינען און דער פאברישטע סקלאד פון קארקעס די בעסטע עסענצען,
עפירען און סאקע א. ד. ג. און אויך אלע אנדערע זאכען, וואס עס גע-
הערן און זענען נייטיג צו אלע פער-פערטיגונג פון מינעראל-וואסער
און לימאנאד. 5—3 244
ИППО и Ко. въ Варшавѣ, Грибная ул. собств. домъ № 15н.